

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma

Henna-Elisa Hyvönen

KUVATAIDETUOKIOT LAPSEN MINÄKUVAN JA ITSETUNNON TUKENA

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2018
Sosiaalialan koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
(013) 260600

Tekijä
Henna-Elisa Hyvönen

Nimeke
Kuvataidetuokiot lapsen minäkuvan ja itsetunnon tukena

Toimeksiantaja
Gävlenlinnan päiväkoti

Tiivistelmä

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tukea varhaiskasvatusikäisten lasten minäkuvaa ja itsetuntoa. Tavoitteena oli tukea lasten minäkuvan ja itsetunnon kehitystä kuvataiteen keinoin pitämällä kuvataidetuokiota itsetuntoon ja minäkuvaan liittyvistä aiheista. Kuvataidetuokioiden tarkoitus oli antaa lapsille uusia kokemuksia ja mahdollisuus tutustua erilaisiin kuvataiteen menetelmiin. Kuvataidetuokioita oli kuusi ja lopuksi pidettiin näyttely.

Opinnäytetyö on toiminnallinen ja se toteutettiin yhteistyössä toimeksiantajan, Gävlenlinnan päiväkodin kanssa. Keskeisiä menetelmiä olivat havainnointi, itsereflektointi, luovat ja kuvataiteelliset menetelmät. Opinnäytetyön tuotoksena lasten teoksista pidettiin näyttely ja kuvataiteellisesta sisällöstä koottiin Ideavihkonen työntekijöille lapsen itsetunnon ja minäkuvan tukemiseen kuvataiteen keinoin. Kuvataidetuokiot sisälsivät muun muassa kollaasi- ja savityöskentelyä. Aiheina käsiteltiin muun muassa tunteita, omia vahvuuksia sekä haaveita.

Ideavihkosta voi myöhemmin käyttää muiden lapsiryhmien kanssa tai siitä voi saada inspiraatiota ja vinkkejä oman kuvataiteellisen toiminnan suunnitteluun. Työskentelyä voi viedä pidemmälle käyttäen eri aiheita sekä muita kuvataiteellisia menetelmiä.

Kieli
suomi

Sivuja 54
Liitteet 6

Asiasanat

varhaiskasvatus, taidekasvatus, kuvataidekasvatus, positiivinen pedagogiikka, minäkuva, itsetunto

THESIS
May 2018
Degree Programme in Social Services

Tikkarinne 9
80220 JOENSUU
FINLAND
(013) 260600

Author
Henna-Elisa Hyvönen

Title
The Visual Art Group Sessions to Support Children´s Self-image and Self-esteem

Commissioned by
Day Care Centre Gävlenlinna

Abstract

The purpose of this thesis was to support childrens´ self-image and self-esteem in early childhood. The aim was to support development of children`s self-image and self-esteem by guiding a visual art group to children, the topics of which were connected to self-esteem and self image. The aim of these visual art group sessions was to give children new experiences and an opportunity to explore different methods of visual art. The group was held six times and in the end an art exhibition was held.

This is a functional thesis and it was made in cooperation with Day Care Center Gävlenlinna. The main methods that were used in this thesis were observation, self-reflection, creative and visual arts. The output of this functional thesis was the art exhibition with all the children`s works and an idea booklet for the employees to support the child's self-esteem and self-image by using of visual art. The visual art group sessions included, for example, collage and clay work methods. Their topics were emotions, strengths and dreams.

The aim of this idea booklet is, that it can be used by other child groups or it can be an inspiration and give some tips to plan your own visual art group in the future. The work in a visual art group can be taken further by using different subjects and other visual arts methods.

Language

Finnish

Pages 54

Appendices 6

Keywords

early childhood education, art education, visual art education, positive pedagogy, self-image, self-esteem

Sisältö

Tiivistelmä

Abstract

1	Johdanto	6
2	Varhaiskasvatus	7
2.1	Varhaiskasvatus käsitteenä	7
2.2	Positiivinen pedagogiikka	8
2.3	Pienryhmätoiminta lapsiryhmässä	9
3	Lapsen minäkuva ja itsetunto	10
3.1	Mitä minäkuva ja itsetunto tarkoittavat?	10
3.2	Itsetunnon ja minäkuvan uhkia	11
3.3	Itsetunnon ja minäkuvan tukeminen	12
4	Taide varhaiskasvatuksessa	13
4.1	Taiteen vaikutus hyvinvointiin	13
4.2	4–5-vuotiaan lapsen kuvat	14
4.3	Taidekasvatus ja kuvataidekasvatus	15
4.4	Taiteellinen ja kuvallinen ilmaisu varhaiskasvatussuunnitelmassa	18
5	Opinnäytetyön lähtökohdat	19
5.1	Opinnäytetyön tavoite ja kohderyhmä	19
5.2	Aikaisemmat tutkimukset aihepiiristä	20
6	Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat	21
6.1	Prosessia ohjaava menetelmä	21
6.2	Tiedontuotannon menetelmät	23
6.3	Osallistamisen menetelmät	24
6.4	Arviointimenetelmät	25
7	Opinnäytetyön toiminnallinen toteutus	26
7.1	Opinnäytetyön toiminnan aloitus	26
7.2	Kuvataidetuokioiden suunnittelu ja ohjaus	27
7.3	Kuvataidetyylit toimintatuokioissa	29
7.4	Kuvataidetuokioiden päiväkodissa	30
7.4.1	Mistä minä pidän -kollaasi	31
7.4.2	Yhteinen taideteos -maalaukset	32
7.4.3	Hyvän olon taulu -mosaiikki	34
7.4.4	Vahvuuseläin -savityö	36
7.4.5	Haaveminä -askartelu	38
7.4.6	Savityön maalaaminen	40
7.5	Taidenäyttely päiväkodissa	42
8	Opinnäytetyön tulokset ja tuotos	44
8.1	Tulokset tiivistetysti	44
8.2	Varhaiskasvattajien ja lasten palaute	45
8.3	Ideavihkonen toimintatuokioista ja näyttely	46
9	Pohdinta	47
9.1	Toteutuksen ja menetelmien tarkastelu	47
9.2	Luotettavuus ja eettisyys	48
9.3	Kehitysideat	49
9.4	Oppimiskokemukset ja ammatillinen kasvu	51
	Lähteet	52

Liite 1	Tutkimuslupahakemus
Liite 2	Opinnäytetyön toimeksiantosopimus
Liite 3	Kuvataidetuokioiden suunnitelma
Liite 4	Lupahakemus vanhemmille
Liite 5	Kutsu vanhemmille
Liite 6	Ideavihkonen

1 Johdanto

Toiminnallisen opinnäytetyöni tuotos Ideavihkonen lapsen itsetunnon ja minäkuvan tukemiseen kuvataiteen keinoin, on väline varhaiskasvatusikäisten lasten kuvataidekasvatukseen. Ideavihkoseen on koottu kuvataidetuokioiden kuvataiteelliset sisällöt tavoitteineen. Tuotosta voi hyödyntää myöhemmin muiden lapsiryhmien kanssa sekä siitä voi saada inspiraatiota omien kuvataiteellisten tuokioiden suunnitteluun.

Aiheet on suunniteltu 4–5-vuotiaille lapsille, mutta eri kuvataiteelliset menetelmät sopivat nuoremmillekin lapsille. Toimeksiantajana tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä on Gävlenlinnan päiväkotijoukko, jonka kanssa yhteistyössä kuvataidetuokiot suunniteltiin ja toteutettiin. Opinnäytetyö pyrki antamaan lapsille uusia kokemuksia ja kuvataiteen tekniikoita sekä madaltamaan työntekijöiden kynnystä käyttää taidetta varhaiskasvatuksessa. Työntekijöille ideavihkonen tarjoaa ideoita lasten itsetunnon ja minäkuvan tukemiseen kuvataiteen keinoin sekä uusia kuvataiteen menetelmiä käytettäväksi toiminnassaan. Tutustumalla itseensä lasten on mahdollista huomata uusia asioita itsestään ja he oppivat tuntemaan itseään paremmin.

Opinnäytetyössäni avaan varhaiskasvatuksen, positiivisen pedagogiikan sekä pienryhmätoiminnan käsitteitä. Kerron mitä itsetunto ja minäkuva tarkoittavat sekä kuinka niitä voidaan tukea ja mitkä tekijät uhkaavat minäkuvan ja itsetunnon kehitystä. Opinnäytetyössäni kerron taiteen vaikutuksesta hyvinvointiin ja mitä 4–5-vuotiaan lapsen kuvista voi nähdä, avaan taidekasvatuksen ja kuvataidekasvatuksen käsitteitä sekä tuon esille mitä taiteellinen ja kuvallinen ilmaisu tarkoittavat varhaiskasvatussuunnitelmassa. Kuvailen opinnäytetyöni lähtökohtia sekä menetelmällisiä valintoja ja avaan toiminnallisen toteutuksen sisältöä. Lopuksi tarkastelen tuloksia ja tuotosta sekä pohdinnassa esitän kehitysideoita. Pohdinnassa käsittelem työn eettisyyttä ja luotettavuutta. Lisäksi kerron, kuinka opinnäytetyö on vaikuttanut omaan ammatilliseen kasvuuni.

2 Varhaiskasvatus

2.1 Varhaiskasvatus käsitteenä

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen tavoitteellista ja suunnitelmallista opetuksen, kasvatuksen sekä hoidon muodostamaa kokonaisuutta. Siinä erityispaino on pedagogiikalla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimista, kehitystä sekä kasvua ja edistää hyvinvointia. Varhaiskasvatusta järjestetään muuna varhaiskasvatuksena kuten leikki- ja kerhotoimintana, päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Varhaiskasvatukseen on oikeus jokaisella alle kouluikäisellä lapsella ja päätösvalta lapsen osallistumisesta varhaiskasvatukseen on vanhemmilla. Esiopetus ennen koulun aloitusta on varhaiskasvatusta. (Opetushallitus 2017.)

Varhaiskasvatustlain tavoite ja velvoite huomioida lapsen etu toteutettaessa ja suunniteltaessa varhaiskasvatusta, ovat toiminnan perusta. Varhaiskasvatus on hoidon, opetuksen sekä kasvatuksen kokonaisuus, jossa painotutaan pedagogiikkaan. Päivähoidon lisäksi toiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellisesta sekä tukee lasten oppimista ja kehitystä. Toiminnan arviointi ja kehittäminen on säännöllistä ja jatkuvaa. Varhaiskasvatuksessa oppimisen lähtökohtana ovat lasten mielenkiinnonkohteet, osaaminen sekä aiemmat kokemukset. Lisäksi lapset otetaan valmiutensa huomioiden mukaan toiminnan arviointiin, toteuttamiseen kuin suunnitteluunkin. (Opetushallitus 2017.)

Varhaiskasvatuksessa ymmärretään pedagogisuus lasten oppimisen ja hyvinvoinnin edistämisessä sekä leikin merkitys lapselle. Lapset ovat aktiivisia toimijoita ja heillä on omia mielipiteitä sekä ajatuksia, jotka aikuisten tulee huomioida ja kuulla. Lasten tulee tulla hyväksytyksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä heillä pitää olla mahdollisuus vaikuttaa heidän omaan elämäänsä liittyviin asioihin. Kokemus yhteisöön ja vertaisryhmään kuulumisesta ovat tärkeitä lapsen osallisuuden sekä oppimisen kannalta. (Opetushallitus 2017.)

Varhaiskasvatus on myös lapsuuden eri oppimis- ja kasvuympäristöissä tapahtuvaa pedagogista sekä kasvatuksellista toimintaa, joka pohjautuu aikuisten ja lasten väliseen vuorovaikutukseen kuin aikuisten keskiseenkin yhteistyöhön toiminnassa. Onnistuneen vuorovaikutuksen edellytys on vuorovaikutuksessa lasta ymmärtävä tulkinta. (Karila, Kinon & Virtanen 2001, 26.) Kasvatus on vuorovaikutustapahtuma. Vuorovaikutus muodostuu tapahtumista, joissa lasta ohjataan, opetetaan, hoidetaan ja lapsen kanssa leikitään. (Karila ym. 2001, 29–30.)

2.2 Positiivinen pedagogiikka

Positiivisen psykologian viitekehykseen pohjautuvaa pedagogista suuntausta kutsutaan positiiviseksi pedagogiikaksi. Kasvattajan tehtävänä on työskentelyssä tarjota lapselle työkalut, ympäristö ja läsnäolo, joiden avulla hän oppii vahvistamaan hyvinvointiaan. Keskiössä opetuksessa ovat myönteisten tunteiden ja luontevahvuuksien hyödyntäminen ja tunnistaminen. Luontevahvuuksia on kasvatustieteessä seitsemän: sinnikkyys, toiveikkuus, ihmissuhteet, uteliaisuus, kiitollisuus, itsehillintä sekä innokkuus/elämänvoima. Harjoitteita voidaan tehdä opetus- ja varhaiskasvatusympäristön lisäksi kotona, jolloin positiivinen pedagogiikka kehittää positiivista tunneilmapiiriä perheessä. (Emotio 2017.)

Myönteiset tunteet ovat sidoksissa luovuuteen, sosiaalisiin suhteisiin, oppimiseen, fyysiseen terveyteen sekä ongelmanratkaisukykyyn. Myönteiset tunteet antavat elämään iloa, merkityksellisyyttä sekä sisältöä ja avartavat kehollisia, älyllisiä kuin sosiaalisiakin kapasiteetteja ja voimavaroja. Kriisitilanteessa myönteiset tunteet auttavat meitä käsittelemään tilannetta. Vankka pohja positiivisia tunnekokemuksia on voimavara, joka tuo tarkoituksellisuutta sekä elämäniloa. Positiiviset tunteet lisäävät hyvinvointia. Tunnetaitojen harjoittelu valmistaa tulevaa työelämää sekä ihmissuhteita varten. (Emotio 2017.)

Työskentelyn tavoitteita ovat luonteenvahvuuksien käyttäminen ja niiden tunnistaminen, hyvien hetkien havaitseminen ja myönteisten tunteiden tunnesanojen oppiminen sekä myönteisten hetkien tavoitteellinen lisääminen arkeen (Emotio 2017). Positiivinen pedagogiikka harjoittaa kykyä havaita positiivisia tunteita sekä lisää myönteisiä kokemuksia jokapäiväiseen elämään. Kun oppii huomaamaan omat onnistumiset, muuttavat ne ihmistä pysyvästi toipumiskykyisemmäksi ja vahvemmaksi. (Vuorinen 2017.)

2.3 Pienryhmätoiminta lapsiryhmässä

Lasten ja kasvattajan välinen vuorovaikutus, toiminnan periaatteet sekä ohjaukseen käytännöt vaikuttavat lasten ohjaustilanteisiin. Ohjaamista tapahtuu vuorovaikutuksessa lapsen, ympäristön kuin myös kasvattajankin kanssa. Lapsia ohjataan muun muassa neuvoen, käskien, kertoen, kieltäen, opastaen, kysellen, ehdottaen ja pyytäen yhdistettynä katseeseen, ilmeisiin ja eleisiin. Kasvattajan tehtävänä on antaa tilaa lapsen itsenäiselle suorittamiselle ja antaa sopivasti apua sekä ohjausta. Lapsen omatoimisuutta tukee ilmapiiri jossa lapsi saa erehtyä ja yrittää. Lapsen kanssa iloitseminen ja lapsen kasvatustapahtumista kiinnostuneisuus tukee lasta. Lisäksi rohkaisu, selkeät rajat ja johdonmukaisuus ovat tärkeitä. (Virolainen 2014, 160–163.)

Ryhmässä vaikuttaa ryhmädynamiikka, jota on lasten keskinäiset suhteet toisiinsa ja siinä tapahtuva toiminta. Ryhmädynamiikan muodostavat yksilöiden elämänhistoriat, pyrkimykset, yksilölliset piirteet sekä elämäntilanteet. Ryhmädynamiikka voi olla haitta tai voimavara. (Virolainen 2014, 165.) Yhteisen reflektion, toisten kysymyksien ja muilta kuultujen kokemusten kautta lapsi voi kehittää näkökulmansa vaihtamista. Se on tärkeää myös lasten toimijuuden takia ja se lisää itseymmärrystä. On tärkeää, että lapsiryhmässä voidaan katsella heidän tuotoksiaan ja palauttaa mieleen myönteisiä yhteisiä muistoja ja kokemuksia. (Opetushallitus 2017.)

3 Lapsen minäkuva ja itsetunto

3.1 Mitä minäkuva ja itsetunto tarkoittavat?

Ihmisen persoonallisuus on kokonaiskuva yksilöstä ja sen ydin on minä. Ihminen muodostaa itselleen oman kuvan itsestään havaintonsa, kokemustensa, tekonsa ja tulkintansa avulla. Erityisesti tilanteissa, joissa ihminen kokee itsensä uhatuksi tai hän joutuu kilpailutilanteeseen, on minätietoisuus erittäin voimakas. Minä on se, kuinka ihminen kokee ja näkee itsensä. Se miten muut kokevat ihmisestä nämä asiat, kutsutaan persoonaksi. Minä voidaan jakaa kahteen ulottuvuuteen: minä subjektina eli kokijana ja tekijänä, joka on mukana kaikessa käyttäytymisessä sekä ohjaa ihmistä. Minä objektina eli tekemisen kohteena ja koettuna, joka ilmenee esimerkiksi muistelemalla omaa toimintaa. (Laine 2005, 21–22.)

Ihmisen minä ja minäkäsitys ovat eri asioita, mutta liittyvät toisiinsa. Minäkäsitys ja minäkuva tarkoittavat usein samaa asiaa. Minäkuva eli minäkäsitys on ihmisen kokonaiskuva ja käsitys itsestään, kuin asennoitumista itseen. Minäkäsitykseen kuuluu kuvat itsestä johon liittyy nykyisyyden, menneisyyden sekä tulevaisuuden havainnot ja kokemukset. Lisäksi siihen kuuluvat asenteet, ihanteet, tunteet ja arvot. Minäkäsitys eli minäkuva jaetaan reaalinäkäsitykseen, ihanneminäkäsitykseen ja normatiiviseen minäkuvaan. Realinäkäkuva muodostuu julkisesta ja ulkoisesta minäkäsityksestä, johon kuuluu käsitys omista luonteenpiirteistä. Ihanneminäkäsitys tarkoittaa minää, joka vastaa kysymykseen, millainen haluaisin olla ja se heijastaa ympäristön vaatimuksia ja odotuksia. Se jakaantuu kolmeen osaan: haavekuva itsestä, joka tarkoittaa ihmisen epärealistista kuvaa itsestään. Tavoiteminäkuva tarkoittaa ihmistä, millainen haluaisi olla. Moraalinen kuva sisältää tietoja arvoista, moraalista sekä normeista. (Laine 2005, 22–23.)

Minäkäsityksen jokainen edellä mainittu muoto jaetaan neljään osa-alueeseen: Suoritusminäkuvaan, joka kertoo millaisena ihminen näkee suoritus tilanteissa omat kognitiiviset taitonsa. Sosiaalinen minäkuva kertoo millaisena ihminen

näkee itsensä ryhmän jäsenenä. Emotionaalinen minäkuva tarkoittaa sitä, millaisena ihminen näkee itsensä luonteenpiirteiltään sekä tunteiltaan. Fyysismotorinen minäkuva tarkoittaa sitä, millaisena ihminen näkee itsensä fyysisiltä ja ulkoisilta ominaisuuksiltaan. Näiden lisäksi ihmisellä on useita minäkuvia tilannekohtaisesti. Kasvattajan olisi hyvä tuntea lapsen minäkäsityksen osa-alueet ja niiden merkitys lapselle, koska tällöin itsetuntoon voidaan vaikuttaa tehokkaimmin. (Laine 2005, 23–24.)

Itsetunnossa korostuu itsetuntemus ja itsensä arvostaminen, joka onkin itsetunnon tärkein prosessi. Ihmisellä on hyvä itsetunto, kun hän hyväksyy vahvuutensa ja heikkoutensa sekä tuntee ne. Vahva minäkuva ei poikkea paljoa vahvasta itsetunnosta. Itsearviointiin lisäksi itsetuntoon liittyvät subjektiiviset kokemukset tunnetasolla. Lapsen itsetuntoa voidaan arvioida vertaamalla lapsen oikeita ominaisuuksia lapsen omiin käsityksiinsä. Mikäli lapsen käsitys itsestään vastaa lapsen todellisia ominaisuuksia, voidaan hänellä todeta olevan vahva itsetunto. (Laine 2005, 24.)

Itsetunto muodostuu Borban (189, 1993) ja Reasonerin (182, 1994) teorian mukaan viidestä ulottuvuudesta: Turvallisuuden tunteet, mikä tarkoittaa ihmisen luottamusta muihin ihmisiin ja hyvää oloa. Itsensä tiedostaminen tarkoittaa, kuinka hyvin ihminen tuntee yksilöllisyytensä, ominaisuutensa sekä roolinsa. Yhteenkuuluvuuden tunne tarkoittaa sosiaalisia taitoja, jolloin yksilö samaistuu ryhmään tai yhteisöön ja nämä hyväksyvät tämän. Tehtävä- ja tavoitetietoisuus tarkoittavat aloitteiden tekemistä, ongelmanratkaisutaitoja, vastuunottamista sekä tavoitteiden asettamista. Pätevyyden tunteet tarkoittavat onnistumisen kokemuksia, jolloin ihminen pitää itseään arvostettuna ja taitavana, mikä auttaa häntä sietämään pettymyksiä ja antaa rohkeutta ottaa riskejä. (Laine 2005, 26–27.)

3.2 Itsetunnon ja minäkuvan uhkia

Lapsen kehitykselle haitallista on vanhempien väkivaltaisuus ja vanhemman mielenterveysongelmat. Vanhemman mielenterveysongelmat esimerkiksi

masennus heikentää vanhempien kykyä toteuttaa tasapainoista vanhemmuutta, josta aiheuttavat lasten itsetunnon kehitykselle haitallisia seurauksia. Väkivalta ja laiminlyönti puolestaan aiheuttaa lapselle avuttomuuden ja häpeän kokemusta mikä vaikuttaa itsetuntoon. (MLL 2017.)

Häpeällä kasvattaminen tukahduttaa lapsen itsetunnon. Lapsen kritisointi ja vähättely heikentävät lapsen itsetuntoa ja minäkuvaa. Heikon itsetunnon omaava lapsi luovuttaa haasteiden edessä, koska pelkää kielteistä arvostelua. (Cacciatore, Korteniemi-Poikela & Huovinen 2008, 63.) Kiusaaminen voi aiheuttaa itsetunnon ja oman itsearvostuksen madaltumista sekä ahdistuneisuutta. Kiusaamisen on todettu vaikuttavan fyysiseen terveyteen aiheuttamalla stressioireita kuten kiputiloja sekä sairastelua. (MLL 2017.)

Alle kouluikäisten lasten vuorovaikutustaidot ovat kehittymässä ja usein kiusaamista on vaikea tunnistaa. Pitkään jatkuessa kiusaaminen voi johtaa sosiaaliseen syrjäytymiseen. Kiusaamista ehkäistään varhaiskasvatuksessa luomalla turvallinen ilmapiiri, tukemalla vuorovaikutustaitoja sekä vaikuttamalla lapsiryhmän toimintaan. Aikuisen valinnat sekä toiminta voi ylläpitää kiusaamistilanteiden jatkumista ja mahdollistaa kiusaamistilanteiden syntyminen. (MLL 2017.)

3.3 Itsetunnon ja minäkuvan tukeminen

Turvallinen ja rakastava ympäristö tarjoaa lapselle tunteiden hallintakeinoja, selviytymismalleja ja neuvoja, jolloin lapsi oppii, että pettymyksistä voi selvitä. Vastoinkäymiset ja kehityskriisit vahvistavat näin uskoa omaan selviytymiseen sekä voimistaa itseluottamusta. On tärkeää keskittyä onnistumisiin ja hyviin hetkiin. (Cacciatore ym. 2008, 27.) Aikuisen tehtävä on rohkaista lasta näyttämään tunteensa ja pärjäämään kielteistenkin tunteiden kanssa (Cacciatore ym. 2008, 32). Lasta tulee kannustaa näkemään itsensä kokonaisempänä sekä kohtaamaan heikot kohtansa. Lasta on tärkeää kuulla ja tyyntytellä tarvittaessa. Aikuisen tehtävä on toimia mallina, kuinka tunteet tulevat ja lieventyvät niin, että mitään pahaa ei tapahdu. Lapsi tarvitsee kanssakulkijan, joka on turvallinen ja

seisoo vierellä kertoen ettei ole hätää. (Cacciatore ym. 2008, 32–33.) Omien vanhempien ja kodin lisäksi lapsen itsetuntoon vaikuttavat monet muut seikat (Cacciatore ym. 2008, 34).

Lapsen kuunteleminen osoittaa lapselle sen, että hän on keskustelun arvoinen ja hänen kanssaan voi vaihtaa ajatuksia. Tällainen tärkeyden osoitus kasvattaa myönteistä minäkuvaa. (Cacciatore ym. 2008, 61.) Onnistumisen, yrityksiä ja erehtymisen kokemukset voimistavat lapsen luottamusta itseensä ja uskoa omiin kykyihin. Elämänhallinnan kokemus sekä itsetunto kehittyvät parhaiten arjessa. Luotettava turvaverkko kuten kaverit ja vanhemmat ovat tärkeässä roolissa. (Cacciatore ym. 2008, 67.)

Lapsi tarvitsee palautetta oman minänsä rakennusaineiksi. Lapsen mielikuva vanhemmasta on osa lapsen omaa minää. Itsetunnolle olisi tärkeää, että lapsen mielikuva vanhemmasta olisi lohduttava, kannustava, rakastava, turvallinen ja hellä. Tällöin lapsi uskaltaa toimia ja kokeilla erilaisia asioita sekä luottaa itseensä. Lapsi tarvitsee rajoja ja ponnistelua, jotta hänen itsetuntonsa ei kehittyisi epätodenmukaisesti. Lapsen on tärkeä kokea pettymyksiä, jotta kyky sietää kielteisiä tunteita kehittyy. (MLL 2017.)

4 Taide varhaiskasvatuksessa

4.1 Taiteen vaikutus hyvinvointiin

Visuaalinen ja taidekulttuuri vaikuttavat ihmisen elämään useilla tavoilla. Tällöin puhutaan taiteen välineellisistä ja soveltavista tehtävistä. Taide luo mahdollisuuden rakentaa sosiaalista ja persoonallista identiteettiä. Kuvalliset viestit voivat parantaa ihmisten välistä vuorovaikutusta ja ne voivat toimia kommunikoinnin välineenä. Sen lisäksi, että taide vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin ja visuaaliseen kulttuuriin. Lisäksi taiteen muodot ovat ratkaisu arkipäivän ongelmiin. Esimerkiksi arkkitehtuuri muovaa elinympäristöä. Mainosten ja

mediaesitysten kautta lapset oppivat arvioimaan heille tarkoitettuja viestejä visuaalisessa ympäristössä. (Rusanen, Kuusela, Rintakorpi & Torkki 2014, 17.)

Taiteen avulla lapset voivat ilmaista omia kokemuksiaan ja taiteen kautta he saavat kielen, jolla he voivat ilmaista itselleen asioita, jotka ovat heille merkityksellisiä. Kuvataiteellisen toiminnan kautta lapset voivat ymmärtää maailmaa, jossa elävät tarkastellen taiteeseen sisältyviä kysymyksiä ja pohtien niille merkityksiä. Taide avartaa näkemään maailmaa sekä laajentaa lapsen käsitystä maailmasta kuin itsestäänkin. (Rusanen ym. 2014, 11.)

Osa lapsen tasapainoisen kehityksen tukemista on kuvataiteellinen toiminta. Lapsen taiteelliseen kehitykseen kuuluvat esteettiset, kulttuuriset sekä luovat tavoitteet. Kuvataiteellisen toiminnan tarkoitus on tukea lapsen sosiaalista, fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia, oppimista ja kehitystä. (Rusanen ym. 2014, 40.) Psyykkisen kehityksen näkökulmasta kuvataiteellinen toiminta rakentaa lapsen identiteettiä, jolloin taiteen kautta lapsi jättää yksilöllisen jäljen, joka peilaa häntä itseään. Kuvataiteellisessa toiminnassa lapsi voi kertoa sanattomasti käsityksistä itsestään, tapahtumista, merkityksellisistä asioista sekä tunteista. (Rusanen ym. 2014, 42.)

Kuvataiteellinen työskentely antaa lapselle iloa ja onnistumisen kokemuksia. Se on keino ilmaista tunteita ja käsitellä kokemuksia. Taiteen kautta lapsi voi käsitellä esimerkiksi pelkoja tai turhautumista. Tällöin on tärkeää, että aikuinen vastaa lapsen tunneilmaisuihin. (Rusanen ym. 2014, 42.)

4.2 4–5-vuotiaan lapsen kuvat

Neljävuotiaat lapset alkavat esittää tarkoituksellisesti asioita kuvissaan. Konkreettinen sekä fyysinen toiminta vetoaa edelleen. Kuvien tekeminen on lapselle ympäristön hahmottamista sekä kommunikointia itsensä kanssa. Lapsella on käytössään muokkautuvat kuvalliset symbolit muun muassa eläimille. Ihmishahmon yksityiskohdat tarkentuvat ja ilmeiden kuvaaminen kasvaa sekä vaatteiden tekeminen muine yksityiskohtineen lisääntyy.

Yksityiskohtien lisäksi lapsi osaa katsoa kuvan kokonaisuutta. Mielikuvitus on tärkeässä roolissa ja lapsi tunnistaa päävärit sekä muodot. (Rusanen ym. 2014, 50.)

Taiteen vastaanottajana lapsi on avoin ja ennakkoluuloton. Viidennessä ikävuodessa lapsi ymmärtää, ettei kaikki ajattele samoin kuin hän. Lapsen kyky sanallistaa ja tulkita kuvaa ei vastaa aikuisen taitoja. Yksityiskohdat kiinnostavat lasta, mutta lapsi kiinnittää huomiota myös kokonaisuuteen. Viisivuotias lapsi erottaa menneen, nykyisen ja tulevan ajan toisistaan. (Rusanen ym. 2014, 51.)

Kehityksellisesti tarkastellessa lasten tekemistä kuvista voidaan saada tietoa siitä, pysyykö hän mukana normaalissa kehityksessä. Neuvoloissa seurataan lapsen hahmottamiskyvyn kehitystä erilaisilla piirustuksilla. Neljävuotiaan lapsen tulisi osata piirtää 3-osainen ihminen ja kolmevuotiaan tulisi osata jäljentää ympyrä. Erilaiset piirustustestit pyrkivät saamaan esille kehityksen poikkeamia. Lapsen kehitys ei kuitenkaan kulje lineaarisesti vaan siihen liittyvät kulttuuriset ja sosiaaliset tekijät. (Karppinen, Puurula & Ruokonen 2001, 90.)

4.3 Taidekasvatus ja kuvataidekasvatus

Laadukas taidekasvatus voi toimia ennaltaehkäisevänä mielenterveystyönä ja tukee lapsen hyvinvointia. Lapset joiden ei ole mahdollista taloudellisesta tai sosiaalisesta taustastaan toimia kulttuurin ja taiteen parissa, tarvitsevat kipeimmin laadukasta taidekasvatusta. (Rusanen ym. 2014, 23.)

Kuvataiteellisen toiminnan keskeinen tavoite varhaiskasvatuksessa on luovuuden kehittäminen. Yksilöllisen kehittymisen näkökulmasta luovan ilmaisun tehtävänä on lapsen psyykkisen terveyden edistäminen. Taide antaa mahdollisuuden purkaa sisäisiä impulsseja sekä tavan ilmaista omia tunteita ja itseään turvallisella tavalla. Näin lapsi voi kehittää suhdetta itsensä ja maailman välillä. Taiteellinen toiminta kehittää uusien näkökulmien oivaltamista, luovaa ongelmanratkaisua sekä vahvistaa kriittistä ajattelutapaa. (Rusanen ym. 2014, 30–31.)

Yleisesti taidekasvatuksen tehtävä on antaa kaikille lapsille mahdollisuus esteettisiin ja elämykselliseen kokemukseen sekä taiteelliseen tekemiseen. Taide on ovi luovuuteen kuin itseilmaisuunkin ja tätä kautta lapsi oppii rakentamaan todellisuutta ja identiteettiä. Prosessi kehittää lapsen sosiaalisuutta, tarjoaa elämyksiä, parantaa itsetuntoa ja auttaa ymmärtämään erilaisuutta. (Häkkä 2014, 206.) Taidekasvatus on vuorovaikutusta ja taiteellisen toiminnan tavoitteena on lapsen kehittyminen ihmisenä. Taito- ja taidekasvatus on prosessi, jossa jokainen on oppija ja yhtä aikaa toimija. Prosessin tavoitteisiin kuuluu ihmisten väliset kontaktit, sosiaalinen yhdessäolo, itse tekemisen tuoma hyvä olo sekä ilmaisun tarpeen sammuttaminen. (Häkkä 2014, 206–208.)

Varhaisiän kuvataidekasvatuksen tehtävä on kasvattaa lasta taiteen avulla ja taiteeseen itsessään. Painopisteenä on lapsen kokonaisvaltainen kasvu esteettisen asennoitumisen luovuuden kehittämisen tuella. Esteettinen asennoituminen tarkoittaa asioiden katsomista avoimin silmin, kuin ensimmäistä kertaa. Siihen liittyy myös ihmettelyä, hämmästyä ja läsnäoloa. Harjoitellessa tällaista lapsi oppii tietoista näkemistä ja katsomista. Kuvataidekasvatus antaa mahdollisuuksia havainto- ja aistitoimintojen herkistämiseen. Kuvallisessa työskentelyssä esteettisyyden kokemus syntyy myös silloin, kun lapsi pääsee kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja toteuttaa niiden avulla ajatuksiensa mielenmaisemiensa ilmaisua. (Rusanen 2009, 48–49.)

Kuvataidekasvatus tukee kokonaisvaltaisesti lapsen kehitystä, kasvua ja oppimista. Lisäksi kuvataidekasvatus rakentaa lapsen identiteettiä ja harjoittaa lapsen fyysismotorista kehitystä, kehittää sosiaalisen ja tunne-elämän kohtaamista sekä jäsentämistä ja tukee kognitiivista kehittymistä. Kuvataiteella lapsi työstää kokemuksiaan ja ilmaisee näkemyksiään. (Rusanen 2009, 52.) Lasten kuvataidekasvatuksen tavoitteena on antaa välineitä elämysten ja kokemusten vastaanottamiseen sekä itseilmaisuun ja tutustuttaa lapset ympäristön todellisuuteen. Kasvattajan tehtävä on tukea lasten mielikuvien luomista ja havaintojen tekemistä sekä innostaa luovaan ja monipuoliseen luovaan ilmaisemiseen. (Häkkä 2014, 210.)

Kuvataidekasvatuksessa luovuuden kehittäminen tarkoittaa prosessien ja asenteiden tukemista. Luova asenne näkyy lapsen rohkeutena ylittää omia rajojaan sekä ratkaista ongelmia. Kasvattajan on varattava aikaa kiireettömään työskentelyyn, jolloin lapsi pääsee ratkaisemaan kysymyksiä ja tutkimaan ilmiötä. Välttämätön aines kuvallisessa työskentelyssä on mielikuvat, jotka syntyvät todellisuudesta tehdyistä havainnoista. Varhaisiän taidekasvatuksessa on neljä aluetta, jotka ovat kuvataiteellinen kokeminen, kuvataiteellinen ilmaisu, ympäristön kulttuurinen ja esteettinen ympäristö sekä median tarkasteleminen. (Rusanen 2009, 48–49.)

Kuvataiteellisessa ilmaisussa harjoitellaan kuvallisia työskentelytapoja esimerkiksi valokuvauksen ja muovailun avulla. Lapsen antaessa muodon kokemukselleen, hän tunnistaa omia tunteitaan ja ajatuksiaan sekä jäsentää havaintojaan maailmasta. Kuvallisen muodon antaminen opettaa lasta kommunikoimaan ja se syventää itsetuntemusta, sekä vahvistaa lapsen minäkuvaa. Kuvalliseen ilmaisuun kuuluvat myös rakentelu, keräileminen ja askartelu. Kuvallisen muodon antaminen opettaa lasta kommunikoimaan ja se syventää itsetuntemusta, sekä vahvistaa lapsen minäkuvaa. Kuvalliseen ilmaisuun kuuluvat myös rakentelu, keräileminen ja askartelu. (Rusanen 2009, 49–50.)

Kuvataiteellinen kokeminen sisältää mahdollisuuden vastaanottaa taidetta esimerkiksi tutustumalla kuvataiteilijan työhön ja taideteoksiin näyttelyissä ja museoissa. Omista kokemuksista keskusteleminen on tärkeää, koska siinä lapsi oppii ilmaisemaan mieltymyksiään ja arvostuksiaan. Ympäristön kulttuurisessa ja esteettisen kokemisen tarkoituksena on, että lapsi oppii arvottamaan, jäsentämään sekä havainnoimaan elinympäristöään. Esteettinen kokeminen sisältää aisteihin pohjautuvan kokonaisvaltaisuuden. Esimerkiksi lähiympäristön rakennusten tarkasteleminen antaa käsityksen arkkitehtuurista ja avaa yhteyksiä lähihistorian tapahtumiin. Myös vuodenkierron seuraaminen puuta tarkkailemalla voi olla lapselle oivallusten täyteinen kokemus. (Rusanen 2009, 50.)

4.4 Taiteellinen ja kuvallinen ilmaisu varhaiskasvatussuunnitelmassa

Kulttuurisesti, kielellisesti sekä katsomuksellisesti moninaisessa maailmassa sosiaaliset- ja vuorovaikutustaidot korostuvat ja kulttuurisen osaamisen merkitys kasvaa. Lasten osaamiseen kuuluu kyky tunnistaa, ymmärtää sekä taito kuunnella eri näkemyksiä kuin myös tutkia omia asenteita ja arvoja. Itsensä ilmaisulla sekä ymmärtävyydellä on suuri merkitys hyvinvoinnille, toimintakyvylle ja identiteetille. Varhaiskasvatuksen tehtäviin kuuluu lasten kulttuuriosaamisen edistäminen sekä vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojen lisääminen. (Opetushallitus 2018, 22–23.)

Yhteistyö antaa mahdollisuuden harjoitella ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja erilaisten ihmisten kanssa sekä eri tilanteissa. Lasten kanssa opetellaan ratkaisemaan ristiriitatilanteita rakentavasti sekä asettumaan toisten asemaan, mikä vahvistaa lasten sosiaalisia kykyjä. Lisäksi tuetaan lasten kulttuuri-identiteettiä. (Opetushallitus 2018, 23.) Luovuutta ja osallisuutta lisäävät sekä toiminnalliset työtavat ovat lapsille ominainen tapa oppia (Opetushallitus 2018, 38).

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea tavoitteellisesti lasten kuvallisen, musiikillisen, kehollisen ja sanallisen ilmaisun kehittymistä tutustuttaen heitä kulttuuriperintöön ja taiteenaloihin. Taiteellinen ilmaiseminen ja sen kokeminen edistävät lasten oppimisedellytyksiä, myönteistä minäkuvaa, sosiaalisia taitoja sekä valmiuksia jäsentää ja ymmärtää maailmaa. Lasten tutkiessa, tulkitessa ja luodessa merkityksiä ilmaisun taidoilla, heidän oppimisen ja ajattelun taidot kehittyvät. Lapsen eettinen ajattelu kehittyy kuvittelemisen ja mielikuvien luomisen kautta. Taiteeseen, kulttuuriperintöön ja ilmaisun eri muotoihin tutustuminen tukee lasten osallistumista, monilukutaitoa sekä vaikuttamista. Kulttuurilla on tärkeä merkitys lapsen identiteetille. Kulttuuri- ja taidekokemukset voimistavat lapsen kykyä käyttää, tuottaa sekä omaksua kulttuuria. (Opetushallitus 2018, 41–42.)

Taiteellisen ilmaisun kautta lapset voivat tehdä näkyväksi tunteitaan ja luovaa ajatteluaan. Monipuoliset materiaalit sekä välineet, oppimisympäristön esteettisyys, innostavuus sekä ohjaus ovat tärkeitä tutustuessa ilmaisumuotoihin. Taidekasvatukseen kuuluu suunniteltua ja spontaania toimintaa. Oppimisen sekä ilmaisun prosesseissa painottuvat tutkiminen, kokeilu, tekemisen vaiheiden opetteleminen sekä dokumentointi. Lasten yhteisille luoville prosesseille on annettava aikaa ja tilaa ja lasta on tuettava myös yksilöllisesti. (Opetushallitus 2018, 42.)

Tavoitteena kuvalliselle ilmaisulle on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, kulttuuriperintöön sekä visuaaliseen kulttuuriin. Kuvien tekemisestä lapsilla on mahdollisuus nauttia, saada esteettisiä kokemuksia sekä elämyksiä. Monipuolisen kuvailmaisun avulla lapset kehittävät kuvallista ajatteluaan, kuvien tulkintaa sekä havainnointiaan. (Opetushallitus 2018, 42.)

Lapsia kannustetaan kertomaan ajatuksiaan ja tulkitsemaan kuvallisia viestejä. Kuvien tarkastelussa huomiota kiinnitetään muun muassa muotoihin, väreihin, kuvien herättämiin tunteisiin sekä materiaaleihin. (Opetushallitus 2018, 42–43.) Käsiyöllisen toiminnan kuten ompelun ja muovailun kautta kehitetään luovaa ongelmanratkaisua, suunnittelutaitoja sekä tekniikoiden tuntemusta. Käsiyöllinen toiminta tarjoaa lapsille oivaltamisen iloa ja nautintoa työskentelystä mikä on ilmaisun tavoitteena. (Opetushallitus 2018, 43.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat

5.1 Opinnäytetyön tavoite ja kohderyhmä

Toiminnallisen opinnäytetyöni tavoitteena oli tukea lasten minäkuvan ja itsetunnon kehitystä kuvataiteen keinoin Gävlenlinnan päiväkodissa. Opinnäytetyössä pidin 4–5-vuotiaiden lasten pienryhmälle kuvataidetuokioita, jossa käsiteltiin minäkuvaan ja itsetuntoon kuuluvia aiheita. Toimintaan yhdistyi positiivinen pedagogiikka, joka keskittyy lasten vahvuuksiin ja ajatukseen

”jokainen on hyvä jossakin”. Opinnäytetyön suunnitteluun osallistuivat toimeksiantaja ja päiväkodin työntekijä, joka toimi työparina kuvataidetuokioissa. Toteutukseen ja arviointiin osallistuivat minun ja työparini lisäksi lapset.

Kuvataidetuokioissa käytettiin erilaisia kuvataiteen menetelmiä, kuten maalaamista, piirtämistä sekä savi- ja kollaasityöskentelyä. Erilaisten kuvataiteen menetelmien käytön tarkoitus oli antaa lapsille uusia kokemuksia ja päiväkodille uusia ideoita työskentelyyn. Kuvataiteellisessa työskentelyssä mielikuvitus saa tulla esille ja työskennellessä lasten hienomotoriset taidot kehittyvät.

Lasten kuvataidetuokioiden tuotoksista koottiin näyttely, jonne olivat tervetulleita lasten vanhemmat sekä muu päiväkodin väki. Kuvataidetuokioiden taiteellisesta toteutuksesta tein ideavihkosen, johon on koottu kunkin kerran aihe, tavoitteet ja toteutustapa. Päiväkotito voi tulevaisuudessa hyödyntää vihkosta työkaluna uusien lapsiryhmien kanssa lasten itsetunnon ja minäkuvan tukemiseen kuvataiteen keinoin tai saada vihkosesta inspiraatiota ja ideoita omien tuokioiden suunnitteluun.

5.2 Aikaisemmat tutkimukset aihepiiristä

Laura Apellin ja Jenna Ikonen opinnäytetyössään ”Viisivuotiaiden kuvataidekasvatus pienryhmätoimintana varhaiskasvatuksessa” kerrotaan pienryhmätoiminnasta, kuvataidekasvatuksesta, viisivuotiaiden lasten kehityksestä ja lapsilähtöisestä ryhmien ohjaamisesta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö valmistui Diakonian ammattikorkeakoulussa vuonna 2013. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus sisälsi suunniteltuja kuvataidetuokioita, jotka teoriaan pohjautuen, tukivat lasten kokonaisvaltaista kehitystä. Loppukoontina oli taidenäyttely. (Apell & Ikonen 2013.)

Lahden ammattikorkeakoulusta valmistui keväällä 2017 Meri Mäkisen opinnäytetyö, jonka aiheena ”Positiivisen pedagogiikan polulla: opas vahvuusperustaiseen opetukseen varhaiskasvatuksessa.” Opinnäytetyö käsittelee positiivista pedagogiikkaa ja vahvuuksiin perustuvaa ohjausta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuoda varhaiskasvatuksen ammattilaisten tietoisuuteen positiivisen pedagogiikan teoriaa sekä sen merkitystä. Tuotoksena opinnäytetyöstä tuli ”Positiivisen pedagogiikan polulla – Opas vahvuusperustaiseen opetukseen varhaiskasvatuksessa”. (Mäkinen 2017.)

Ryhänen Leena pyrkii selvittämään positiivisen pedagogiikan menetelmiä päiväkodin kontekstissa kasvatustieteen kandidaatin työssään ”Positiivinen pedagogiikka varhaiskasvatuksen kontekstissa” 2017. Tutkielman tuloksissa ilmenee kasvattajan esimerkin ja roolin vaikutus lapsen toimintaan sekä ajatteluun. Tuloksista nousee esille myös myönteinen ilmapiiri, positiivinen palaute ja lapsen huomioivat opetusmenetelmät. (Ryynänen 2017.)

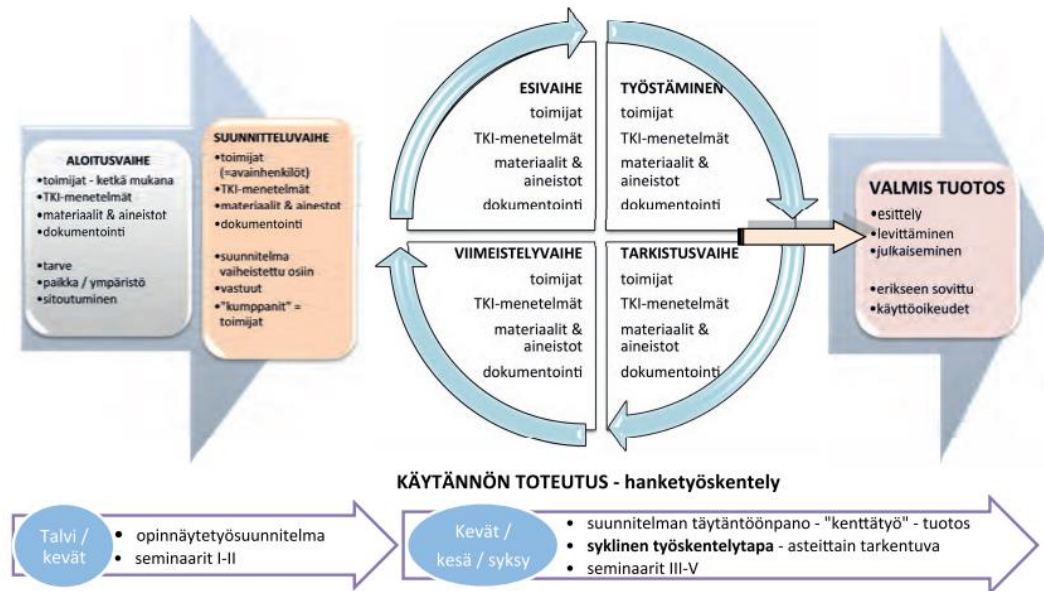
6 Opinnäytetyön menetelmälliset valinnat

6.1 Prosessia ohjaava menetelmä

Opinnäytetyön tekemistä ohjaa ajatus, ettei kehittämistoiminnan tavoitteena ole ainoastaan käytännön ongelmien sekä kysymysten ratkaiseminen, vaan myös niiden välittäminen sekä kuvaaminen osaksi suurempaa keskustelua. Kehittäjä ei toimi ainoastaan asiantuntijan roolissa ulkopuolella vaan pyrkii vuorotaiseen keskusteluun toimijoiden kanssa. (Toikko & Rantanen 2009, 22.)

Kehittämisprosessia ohjaava malli on kehittämistoiminnan konstruktivistinen malli (kuva 1), johon kuuluu ajatus hankkeen vaiheistuksesta, tutkimuksellisesta kehittämisotteesta, huolellisesta suunnittelusta, toiminnassa oppimisesta, monipuolisesta menetelmäosaamisesta sekä osallisuudesta. Kaiken kaikkiaan se tarkoittaa kehittämistoiminnan kokonaisvaltaista riittävää hallintaa ja ymmärtämistä. Konstruktivistinen malli sisältää yhtäläisyyksiä spiraalimallin kanssa. (Salonen 2013, 16.) Aloituvaiheeseen kuuluu kehittämistarve, alustava kehittämistehtävä, toimintaympäristö ja ajatuksen toimijoista, jotka ovat mukana toiminnassa sekä heidän sitoutuneisuutensa ja osallistumisensa. Aloituvaiheessa puhutaan siitä, mikä on merkityksellistä työskentelyn

onnistumisesta, sitoutumisesta, tuesta ja aiheen rajauksesta ja selkiytymisestä. (Salonen 2013, 17.)

Kuva 1. Salosen (2012) Kehittämistoiminnan konstruktivistinen vaihemalli. (Salonen 2013, 20).

Suunnitteluvaiheessa tehdään kirjallinen kehittämissuunnitelma, josta tulee ilmetä toiminnan tavoitteet, vaiheet, ympäristö, toimijat, avainhenkilöt, tiedonhankintamenetelmät, dokumentointitavat sekä materiaalit ja aineistot. Lisäksi tässä vaiheessa tulee selvittää tehtävät ja vastuut. Suunnitelman hyväksymisen jälkeen on esivaihe eli kenttätyöskentely, joka voi olla lyhytaikainen, joka sisältää suunnitelman läpikäynnin kyseisessä toimintaympäristössä. Lisäksi siinä suunnitellaan tulevaa työskentelyä. (Salonen 2013, 17.)

Työstövaiheessa kaikki kehittämissuunnitelman osatekijät realisoituvat. Vaihe on vaativa ja raskas, mutta tärkeä ammatillisen oppimisen kannalta. Työstämisessä itsenäisyys, suunnitelmallisuus, vastuullisuus, vuorovaikutteisuus, epävarmuuden sietämien sekä itsensä kehittäminen ja sitkeys aktivoituvat. Vertaistuellalla, ohjauksella ja palautteella on suuri merkitys ammatillisen

kehittymisen ja kehittämishankkeen onnistumisen näkökulmasta. Tarkistusvaihe voi olla kestoaltaan lyhyt ja se liittyy kaikkiin vaiheisiin. Siinä toimijat voivat palauttaa tuotoksen takaisin työstövaiheeseen ja arvioivat yhdessä syntynyttä tuotosta. Toimijat voivat myös hyväksyä tuotoksen ja siirtää sen viimeistelyvaiheeseen. (Salonen 2013, 18.)

Viimeistelyvaihe voi olla pitkä ja työläs. Viimeistelyn kohteena on kehittämishankeraportti ja viimeisteltävä tuotos, jotka yhdessä muodostavat toiminnallisen opinnäytetyön. Tähän vaiheeseen on hyvä varata aikaa. Tuotos voidaan tässä vaiheessa esimerkiksi esitellä käyttäjille, asiakkaille tai työntekijöille. (Salonen 2013, 18.) Valmiiseen tuotokseen kuuluu päättäminen ja esittäminen. Usein tuotoksena syntyy opas, malli, kirja, esite tai toimintapäivä. Toiminnallinen opinnäytetyö eroaa tutkimuksellisesta opinnäytetyöstä siinä, että tutkimuksellisen opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa uutta tietoa tutkimuksen tekemisen säännöin tekijälle itselleen, tilaajalle tai työyhteisölle. (Salonen 2013, 19.)

6.2 Tiedontuotannon menetelmät

Havainnointiin eli observointiin voi yhdistyä taidollinen ja tiedollinen osaaminen, joka tuottaa tietoa, jota ei saavuteta ainoastaan kirjallisesti. Se sopii yhtä hyvin kvalitatiiviseen ja kvantitatiiviseen tutkimusotteeseen. Erityisesti observointi sopii menetelmäksi tutkittaessa erilaisia prosesseja. Havainnointi tarkoittaa tieteelliseen työskentelyyn kohdistuvaa toimintaa sekä tietojen kokoamista. Havainnot voivat kohdistua fyysisiin kohteisiin, käyttäytymiseen tai tapahtumiin. Havaintojen tekemisen on oltava suunniteltua ja tietoa pitää koota järjestelmällisesti. Havaintoja tehdessä aistit ovat tärkeässä osassa. Kerätyn tiedon pitää olla tarkkaa, luotettavaa ja noudattaa ongelmanasettelua, joten observointimenetelmältä edellytetään ennakkosuunnittelua. Havaintojen tekoon vaikuttavat sanallisen tiedon lisäksi muun muassa asennot, eleet, ilmeet ja liikehdintä. Havainnointi jaetaan jäsentämättömään tapaan koota havainnointiaineisto ja strukturoituun eli jäsenneltyyn ja jäsentämättömään tapaan koota aineisto. (Virtuaaliammattikorkeakoulu 2017.)

Varhaiskasvatuksessa lasten havainnointi on pääasiallinen arvioinnin menetelmä. Havainnointi on paras tapa saada tietoa lapsiryhmän ja lapsen oppimisesta. Havainnoinnilla saadaan luotettavaa tietoa häiritsemättä lasta tai lapsiryhmää toiminnassaan. (Heikka, Hujala & Turja 2009, 75.) Käytän tiedontuotannon menetelmänä havainnointia, koska se on yleisin tapa kerätä tietoa varhaiskasvatuksen puolella.

Havainnointimenetelmän etu on havaintojen tekeminen todellisuudesta silloin kun asiat tapahtuvat. Tällöin ei tule ylimääräisiä tulkinoja. Havainnoidessa esteenä ei ole kielivaikeus tai kohteen halukkuus ja motivaatio. Oikeasta observoinnista riippuu tutkimuksen luotettavuus ja siksi siihen on kiinnitettävä huomiota. Havainnointivirheitä voi tapahtua muistiinpanotekniikassa kirjatessa väärin tai arvaamalla havainnoiden. (Virtuaaliammattikorkeakoulu 2017.)

Havainnoidessa havainnoijan on suhtauduttava mahdollisimman objektiivisesti havainnoinnin kohteeseen. Kasvattajien tehtävänä on huolehtia, että kaikkien havainnot huomioidaan ja lapsia havainnoidaan ilman ennakoasenteita. Lapsesta saatu tieto havainnoinnin avulla auttaa kasvattajaa käsittämään lapsen käyttäytymistä, vähentää ennakkoluuloja ja saa aikaan myönteisiä tunteita. (Koivunen & Lehtinen 2015, 62–63.) Havainnointiin voidaan valmistautua tekemällä havainnointilomake, jonka muotoon vaikuttavat tarve ja tilanne. Havainnointilomake voi olla esimerkiksi huoneen kartta, tyhjä paperi, tehtävälomake tai taulukko. Havainnoidessa tulee kirjata ylös esiin tulevia asioita. Materiaalin määrä määräytyy siitä, miten paljon asioita havainnoija pystyy kirjaamaan ylös. (Koivunen & Lehtinen 2015, 77–78.)

6.3 Osallistamisen menetelmät

Kuvataidetuokioiden pitämisessä käytin taidelähtöisiä menetelmiä kuten piirtämistä, maalaamista ja kollaasityöskentelyä. Erilaisilla materiaaleilla pyrin tarjoamaan lapsille tutustumisen uusiin materiaaleihin sekä uuden kokeilemisen

mahdollisuuden. Lisäksi lapset pääsivät osallistumaan arviointiin erilaisten toiminnallisten harjoitusten kautta.

Opinnäytetyön osallistamisen menetelmänä käytettiin luovia ja toiminnallisia menetelmiä. Vuorovaikutussuhteen rakentumisessa lapsen ja aikuisen välille, on taide apuna. Taide on merkityksellinen jäsentämisessä, kommunikaatiossa ja ilmaisemisessa. Tärkeää on saada selville ihmisryhmälle sekä henkilöille, mikä heille on itsetuntemusta vahvistavaa, merkityksellistä ja voimauttavaa. Yhteiset elämykset ja kokemukset auttavat jäsentämään todellisuutta sekä kehittämään oppimista. Taidelähtöiset menetelmät saavat mielen ja aistit liikkeelle sekä antavat uusia kokemuksia ja tunteita. Lasta suojaava tekijä on kyky ilmaista omia tunteita. Lisäksi taide antaa välineet oppimiseen, sosiaaliseen kasvuun ja omien vahvuuksien tunnistamiseen sekä herkistää uusiin havaintoihin. Taiteellista toimintaa on esimerkiksi musiikki, tanssi ja kuvataide jotka tarjoavat symbolista ilmaisua, jolloin pintaan voi nousta asioita, joista on vaikea puhua. (THL 2017.)

Työtapojen valinta määräytyy varhaiskasvatuksen tehtävien sekä tavoitteiden mukaan. Lisäksi niihin vaikuttavat lasten tarpeet, ikä, kiinnostuksen kohteet sekä edellytykset. Luovuutta ja osallisuutta edistävät toiminnalliset työtavat, kuten liikkuminen, ohjattu leikki ja taiteellinen kokeminen sekä ilmaisu. Nämä ovat lapsille luontevia tapoja oppia. Ryhmässä luodaan hyvä keskusteluilmapiiri, vuorovaikutus ja arviointikäytänteet, jotka tukevat lapsen itsetuntoa. Vaihtelevat työtavat antavat onnistumisen kokemuksia eri tavoin oppiville ja eri-ikäisille lapsille. (Lahden opetusverkko 2017.)

6.4 Arviointimenetelmät

Arviointimenetelminä käytin itsereflektointia, työpäiväkirjaa ja keskustelin työparina toimineen päiväkodin työntekijän kanssa sekä keräsin palautetta toiminnasta lapsilta. Itsereflektio ja työpäiväkirja toimivat apuna ammatillisen kasvun tarkastelussa. Keskustelu työparin kanssa antoi tietoa siitä, miten toiminta on hänen silmin vastannut työskentelyn tavoitetta ja sain kehitysideoita

toimintaan. Palautteen kerääminen lapsilta antoi tietoa toiminnan mielekkyydestä sekä toimivuudesta.

Koskela 2012, Robson 2001 ja Mäkinen & Uusikylä 2006 kuvailevat itsearvioinnin tarkoittavan, että ryhmä tai yksilö pohdiskelee ja tarkastelee toimintaansa kriittisesti sekä käyttää arvioinnista ilmenevää tietoa oppimiseensa, uusiin kokeiluihin sekä toimintansa kehittämiseen. Arviointitoiminnan tulisi perustua aitoon tietoon, kuten haastatteluihin tai kyselyihin. Keskeinen osa arviointia tapahtuu itsereflektion kautta. Itsearviointia voi tehdä pohdiskelun ja keskustelujen kautta. Koskela 2012, Lam 2009 ja Robson 2001 kuvailevat, että kaikki arviointi sisältää tulkintaa ja tulokset heijastavat tutkijan asenteita, arvoja ja ymmärrystä kyseisestä asiasta. Oppimista on vaikea mitata muuten kuin havainnoimalla ja havainnointi puolestaan vaatii resursseja. (Opintokeskus Sivis 2017.)

7 Opinnäytetyön toiminnallinen toteutus

7.1 Opinnäytetyön toiminnan aloitus

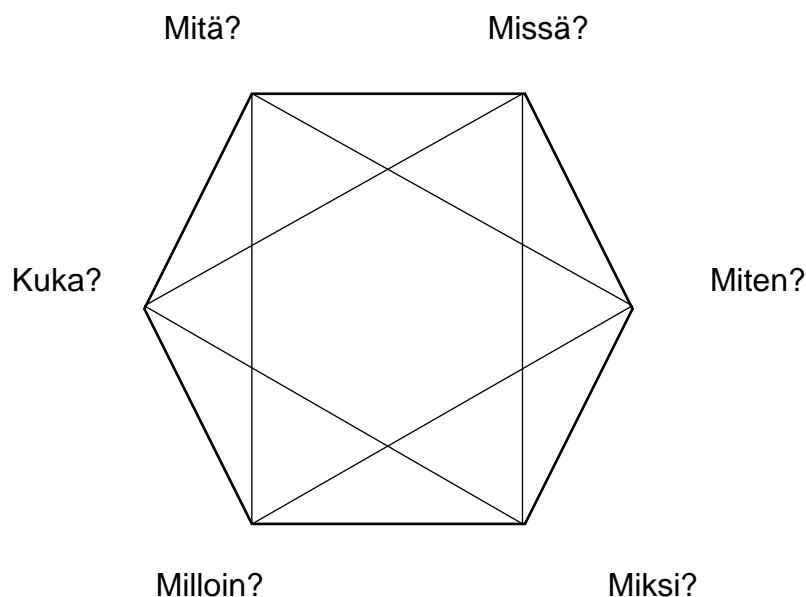
Opinnäytetyön suunnitelman jälkeen allekirjoitettiin tutkimuslupahakemus (liite 1) sekä toimeksiantosopimus (liite 2). Yhteistyössä päiväkodin kanssa pidimme tapaamisen, jossa sovimme ryhmäksi tutun lapsiryhmän ryhmänohjausharjoittelusta. Tuttu ryhmä helpotti työskentelyn suunnittelua sekä lasten toimintaan mukaan lähtemistä. Sain päiväkodin työntekijän työparikseni kuvataidetuokioiden pitämiseen sekä havainnointiin.

Esittelin alustavan kuvataidetuokio-suunnitelman toimeksiantajalle sekä kuvataidetuokioiden työparilleni ja he saivat ehdottaa sisältöön parannuksia ja muutoksia. Lisäksi kirjasimme päivämäärät kuvataidetuokioiden pitämiseen ja sovimme tuokioiden keston 45 minuutista tuntiin. Lopullinen ja toteutettu kuvataidetuokioiden suunnitelma on liitteenä 3. Keskustelimme toimeksiantajan

kanssa myös puhelimitse kuvataidetuokioihin käytettävistä tarvikkeista ja teimme tarvikeilauksen.

7.2 Kuvataidetuokioiden suunnittelu ja ohjaus

Kuvataiteellisen toiminnan suunnittelu tarkoittaa toiminnan kokonaisuuden suunnittelua. Siihen ei kuulu ainoastaan yksittäisten tilanteiden suunnittelu, aiheiden tai tehtävien muotoileminen. Vastaamalla Mitä-kysymykseen kasvattaja pystyy valitsemaan välitettäviä sisältöjä. Kuvataiteellisen toiminnan sisältönä voi olla visuaalisen kulttuurin sekä kuvataiteen osa-alueet taiteen kokemisesta taiteen tekemiseen. Tavoitteet kuvaavat miksi toiminta on tärkeää ja miksi toimitaan tietyllä tavalla. (Rusanen ym. 2014, 62.) Kuvataidetuokioiden suunnittelua ohjasi suunnittelutimantin (kuva 2) kysymykset: Miksi, milloin, kuka, mitä, missä ja miten (Rusanen ym. 2014, 58).

Kuva 2. Rusasen ym. 2014 kuvataiteellisen toiminnan suunnittelutimantti (Rusanen ym. 2014, 58).

Laineen mukaan minäkuva on käsitys itsestämme ja siitä, miten asennoidumme itseemme. Minäkuvaan eli minäkäsitykseen kuuluvat kuvat itsestä, johon liittyy

nykyisyyden, menneisyyden sekä tulevaisuuden havainnot ja kokemukset. Siihen kuuluvat myös asenteet, ihanteet, tunteet ja arvot. (Laine 2005, 22–23.) Kuvataidekerrat rakentuivat erilaisten aiheiden ympärille. Käsiteltäviä aiheita kuvataidetuokioilla olivat omat tunteet, mistä minä pidän ja mistä en, omat heikkoudet ja vahvuudet sekä haaveet. Laine kuvaa, että ihmisellä on hyvä itsetunto, kun hän hyväksyy vahvuutensa ja heikkoutensa sekä tuntee ne (Laine 2005, 24). Kunkin aiheen tarkoitus oli vahvistaa lapsen minäkuvaa ja itsetuntoa tuomalla niitä näkyviksi kuvataiteen keinoin. Jokaisen kuvataidekerran aiheen ympärille suunnittelin alku- ja loppuharjoituksen, jotka sopivat käsiteltävään aiheeseen. Alkuharjoituksen tehtävä oli johdatella lapset aiheeseen ja loppuharjoituksen tarkoituksena oli kerätä palautetta kuvataidetuokioista.

Jokaisella kuvataidekerralla oli omat tavoitteensa. Tavoitteina oli esimerkiksi tunnistaa erilaisia tunteita itsessään, tiedostaa omat heikkoutensa ja vahvuutensa, tunnistaa omia luontevahvuuksia ja löytää positiivisia asioita itsestään. Sivutuotteina kuvataiteellinen työskentely vahvisti lasten yhteistyö- ja hienomotorisia taitoja, kehitti oman vuoron odottamista sekä antoi uusia kokemuksia ja oivalluksia.

Suunnittelin myös omaa toimintaa ohjaustilanteessa. Kuvataidetuokioissa keskustelin lasten kanssa ja kuuntelin heidän kertomia asioita työstään, mitä olivat tekemässä. Cassiocarte kuvaa lapsen kuuntelemisen osoittavan lapselle sen, että hän on keskustelun arvoinen ja hänen kanssaan voi vaihtaa ajatuksia. Tällainen tärkeyden osoitus kasvattaa myönteistä minäkuvaa. (Cacciatore ym. 2008, 61.) Ohjaajana olin saatavilla ja autoin jokaista tarvittaessa unohtamatta antaa lapselle omaa tilaa ja aikaa itse tekemiseen. Pyrin antamaan huomiota yksilöllisesti, rohkaisemaan lasta kokeilemaan ja ohjeistamaan hyvien käytöstapojen noudattamisessa. Virolaisen mukaan kasvattajan tehtävänä on antaa tilaa lapsen itsenäiselle suorittamiselle, tarjota sopivasti apua sekä ohjausta. Lapsen omatoimisuutta tukee ilmapiiri jossa lapsi saa erehtyä ja yrittää. Lisäksi rohkaisu, selkeät rajat ja johdonmukaisuus ovat tärkeitä. (Virolainen 2014, 160–163.)

7.3 Kuvataidetyylit toimintatuokioissa

Tarkoituksen mukainen tekniikan ja välineen sekä materiaalin valinta helpottaa työskentelyn sujumista ja parantaa lopputuloksen onnistumismahdollisuutta (Rusanen ym. 2014, 87). Kuvataidetuokioissa käytettiin erilaisia kuvataiteen menetelmiä kuten kollaasityöskentelyä, maalaamista, askartelemista sekä savea. Eri tekniikoiden kautta lapset pääsivät kokeilemaan ja oppimaan uutta. Pyrin yhdistämään taidekertojen aiheisiin sopivan tekniikan sekä välineet, jotta kunkin kerran aihetta olisi mahdollista työstää.

Askartelemisessa lapsen hienomotoriset taidot, kuten saksien käyttäminen harjaantuu ja lapsi pääsee käyttämään mielikuvitustaan keksien materiaaleista erilaisia asioita työhönsä. Askartelemisen useat erilaiset materiaalit, kuten huopa, hileet ja piipunrassit antavat tuntoaistikokemuksia sekä mahdollistavat lasten ideoiden toteuttamisen. Monipuolisten materiaalien käyttö voi antaa lisää tilaa mielikuvitukselle. Askartelu kehittää myös kolmiulotteista hahmottamista.

Mosaiikki työskentelyssä valmis ruudukkopohja mahdollisti neliön muotoisten palasien asettelemisen halutessaan kuvioksi tai satunnaisesti sommiteltuun muotoon. Tässä työskentelyssä ajatuksenani oli, että jos joku lapsista olisi osannut hahmottaa ruudukoista kuviota ja asetella neliöitä muodostamaan kuvion, olisi se ollut mahdollista. Menetelmä harjoitti lasten silmän ja käden välistä yhteistyötä sekä tarkkuutta aseteltaessa palasia ruutuihin. Monen palasen liimaaminen kehitti myös kärsivällisyyttä.

Tutustuminen erilaisiin maaleihin ja maalaustapoihin harjaannuttaa lapsia tekniikan hallitsemisessa. Aistikokemukset liittyvät vahvasti maalaamiseen ja lapset nauttivat värien sekoittumisesta. (Rusanen ym. 2014, 88.) Piirtäessä lapsi pääsee kokeilemaan tilallista hahmottamista sekä kehonsa ulottuvuuksia. Lapsen hienomotoriikan hallinta tulee piirtämisessä hyvin esille. Piirros voi pohjautua mielikuvitukseen tai perustua lapsen tutkimiseen tai havaintoihin. (Rusanen ym. 2014, 100.)

Saven muotoilu kehittää lapsen karkea- ja hienomotoriikkaa. Saven työstämiseen liittyy voimakkaita tuntoaistielämyksiä. Savea voi muovata ja rakentaa uudelleen sekä sen muokkaaminen perustuu liikkeeseen. Kolmiulotteisen saviteoksen tekemiseen liittyvät, korkeus, leveys, syvyys, paino, pituus sekä tekstuuri. Kolmiulotteisuus mahdollistaa todentuntoisten hahmojen tekemisen. Lisäksi lapsia kiehtoo saven muuttuminen pehmeästä materiaalista kovaksi. (Rusanen ym. 2014, 116.)

7.4 Kuvataidetuokioiden päiväkodissa

Aluksi jaoin lasten vanhemmille tekemäni lupalapun, jossa kysyin, saako lasten tuotoksia ja lasta kuvata (liite 4). Muutamalta ryhmäläisistä puuttui lupa-lappu ensimmäisellä kuvataidetuokiolla. Päätimme yhteistyössä päiväkodin henkilökunnan kanssa ottaa kaikki paikalla olevat lapset mukaan ensimmäiseen kuvataidetuokioon ja emme ottaneet valokuvia.

Vein päiväkotiin uudet lupalapun ja toisella kuvataidetuokiolla jokaisen lappu oli palautunut. Ryhmässä on yhteensä 10 4–5-vuotiasta lasta ja apuna kuvataidetuokion pidossa toimi päiväkodin työntekijä. Kestoltaan tuokioiden olivat 45 minuutista tuntiin. Ryhmän lapset olivat entuudestaan tuttuja ryhmänohjausharjoittelusta. Kuvataidetuokioiden ei ollut valmista esimerkkiteosta, vaan lapset saivat tehdä oman työn ilman ohjaavaa tai tavoiteltavaa esimerkkiä.

Jokaisen toimintakerran jälkeen etsin ja askartelin tarvikkeita seuraavaa kuvataidetuokiota varten, hioin seuraavan kuvataidetuokion valmiiksi sekä tein tarvittaessa muutoksia. Lisäksi työstin varasuunnitelman lapsille, jotka olivat työskentelyssään muita nopeampia ja lapsille, jotka eivät olleet paikalla edellisellä kerralla.

7.4.1 Mistä minä pidän -kollaasi

Aloitimme ensimmäisen kuvataidetuokion torstaina 16.11.2017 lasten kanssa keskustelulla mistä ryhmässä on kysymys, mitä teen ja kuka olen sekä mitä tulemme tekemään. Kävimme keskustelua mitä minäkuva ja itsetunto ovat. Ryhmän lapsille tällaiset sanat tuntuivat vaikeilta, joten kerroin lapsille mitä ne tarkoittavat. Aluksi teimme alkuharjoituksena kierroksen, jossa lasitimantti kiersi jokaisella lapsella ja kukin sai sanoa yhden asian mistä pitää. Alkuharjoituksen tarkoituksena oli herätellä mieleen asioita mistä pitää.

Minä pidän isästä.

Kuvataidetuokiolla teimme lasten kanssa kollaaseja siitä, mistä he pitävät. Tarvikkeiksi kuljetin värikkäitä kartonkeja, joista jokainen sai valita omansa sekä aikakauslehtiä, joista lapset leikkelivät kuvia. Jos sopivaa kuvaa ei löytynyt, sai piirtää lisäksi. Leikkelyn lomassa keskustelin lasten kanssa asioista joista he pitävät. Pidettyjä asioita olivat mansikat, kukat, rakennukset, koneet, harrastukset, isovanhemmat ja omat vanhemmat.

Keskustelimme lasten kanssa, millaisista asioista he eivät pidä. Huomasimme päiväkodin työntekijän kanssa, että lasten oli vaikeampi miettiä asioita joista ei pidä kuin asioita joista pitää. Esimerkkien kautta: ”Pidättekö päiväunista?” lapset osasivat helpommin lähteä miettimään asioita joista ei pidä. Esimerkkejä asioista joista ei pidä olivat päiväunet ja kylmä. Lisätehtävänä nopeimmille lapsille oli miettiä asioita, joista ei pidä ja leikata lehdistä kuvia toiselle kartongin sivulle. Palautteen mukaan lapset pitivät toiminnasta, vaikka olivat tehneet sellaista aikaisemminkin. Työskentelyn äärellä viihdyttiin pitkään, ettei loppuharjoitusta ehditty tekemään. Lapset siirtyivät ulos työskentelyn jälkeen.

Lopuksi kävimme päiväkodin työntekijän kanssa keskustellen läpi tuokion tapahtumia. Jokainen lapsi työskentelee omaa tahtia ja on tärkeää antaa aikaa työskentelyyn. Saksilla leikatessa lasten hienomotoriset taidot vahvistuvat ja kuvia liimatessa kuvien asettelu auttaa hahmottamisessa, kuinka saada kaikki

kuvat sopimaan kartongille. Yhdessä toimiessa tärkeää on lainata tarvikkeita sekä vaihtaa lehtiä toisten kanssa.

Näimme haasteeksi sen, että kun yksi lapsista sanoo pitävänsä esimerkiksi karkista, toinenkin lapsista on samaa mieltä ja syntyy ketjureaktio. Kollaasityöskentely olisi hyvä tehdä kunkin lapsen kanssa yksitellen, jolloin juuri heidän mielenkiinnon kohteensa tulisivat esille. Syynä ketjureaktioon voi olla se, ettei lapsella ole rohkeutta sanoa omaa mielipidettään tai hän ei sillä hetkellä keksi kuin saman asian, jonka kaveri oli sanonut. Aiheeseen ”Mistä minä pidän”, on vaikea miettiä toteutustapaa pienille lapsille, koska keskustelu ei aina ole toimivin tapa ja kirjoittaminen on vielä vaikeaa. Pohdimme päiväkodin työntekijän kanssa, että olisi mielenkiintoista työskennellä tarkemmin ”Mistä minä en pidä”-aiheen parissa, koska se vaikutti olevan lapsille vaikea miettiä.

7.4.2 Yhteinen taideteos -maalauk

Toiselle kerralle keskiviikolle 22.11.2017 olin tehnyt valmiiksi valkoisen ihmishahmon ja erilaisia kuvioita symboloimaan eri tunteita, kuten sydän, joka kuvasi rakkautta ja pisara, joka kuvasi surua. Aluksi lasten kanssa mietittiin millaisia tunteita on olemassa ja missä tunteet tuntuvat. Jokainen sai laittaa tunnekuviot siihen kohti ihmistä, jossa heidän mielestään tunne tuntui.

Viha tuntuu päässä kun ajattelee sitä mikä tekee vihaseksi.

Tunnekuvioiden asettamisessa ihmishahmoon katsottiin välillä mallia kaverilta ja välillä hassuteltiin. Sen jälkeen mietittiin yhdessä lasten kanssa miltä juuri sillä hetkellä tuntuu ja miksi. Seuraavaksi jokainen mietti yhden värin, joka kuvasi heidän valitsemaansa tunnetilaa. Lopuksi päiväkodin työntekijän avulla kerrattiin mikä tunne ja väri jokaisella oli ja siirryimme pöydän ääreen jakamaan jokaiselle essut seuraavaa vaihetta varten.

Minusta tuntuu hyvältä kun on karkkipäivä ja värinä on pinkki

Asetuimme pöydän ääreen pullovärien luokse. Jokainen sai siveltimen ja oman kupin. Ohjaajina autoimme lapsia sekoittamaan ja kaatamaan omaa väriä omaan purkkiin. Jokainen jaksoi keskittyä oman värin työstämiseen, vaikka lapset joutuivat odottamaan omaa vuoroaan. Tarkoituksena oli tehdä yhteinen taideteos (kuva 3).

Millä me maalataan jos ei käytetä pensseleitä

Avasin lapsille rullalla olevan ison paperin. Ohjasin jokaisen lapsen jättämään oman purkin ja siveltimen pöydälle sekä asettumaan paperin ympärille. Jokainen otti kiinni paperista. Olimme saaneet lisäapua, että paperin molemmissa päissä oli aikuinen auttamassa. Jokainen lapsi sai vuorollaan kaataa oman värinsä paperille, jonka jälkeen paperia kallisteltiin värin levittymiseksi. Lapsista toiminta oli hauskaa ja valmiista tuotoksesta heräsikin ajatuksia, mitä lapset työssä näkivät.

Kuva 3. Valmis yhteinen taideteos, joka näytti erään lapsen mielestä intiaaneilta ja vuorilta (Kuva: Henna-Elisa Hyvönen).

Yhteisen taideteoksen tekemiseen kului aikaa ja lopuksi lapset olivat levottomampia, koska toiminta meni yliajalle. Loppuharjoitusta emme ehtineet

toteuttaa. Lopuksi kävimme läpi ajatuksia millaista työskentely oli ja olivatko he tehneet sellaista suurta teosta aikaisemmin. Lapset pitivät työskentelystä ja värien sekoittaminen oli kivaa. Värejä olisi mielellään sekoitettu keskenään, mutta tärkeää oli pysyä siinä värissä, jonka oli valinnut omaksi tunteekseen.

Keskustelimme päiväkodin työntekijän kanssa siitä kuinka tärkeää olisi olla aikaa käydä työtä läpi yhdessä. Tiukan aikataulun takia tuotoksien tarkasteleminen ja tutkiminen jää usein vähemmälle. Totesimme, että jokainen osasi odottaa omaa vuoroaan maltilla. Keskustelimme siitä, kuinka eräs lapsista kuvaili taitavasti tunteiden tuntumista päässä, koska hän myös perusteli vastauksensa. Joillakin lapsista oli hyvät tunnetaidot ja jotkut tarvitsevat enemmän tukea ja esimerkkejä havainnollistamaan. Joillekin lapsista värin miettiminen omaan tunteeseen oli helppoa ja osalle haastavampaa. Esimerkiksi harmitusta kuvasi kultainen väri ja ihastumista punainen.

7.4.3 Hyvän olon taulu -mosaiikki

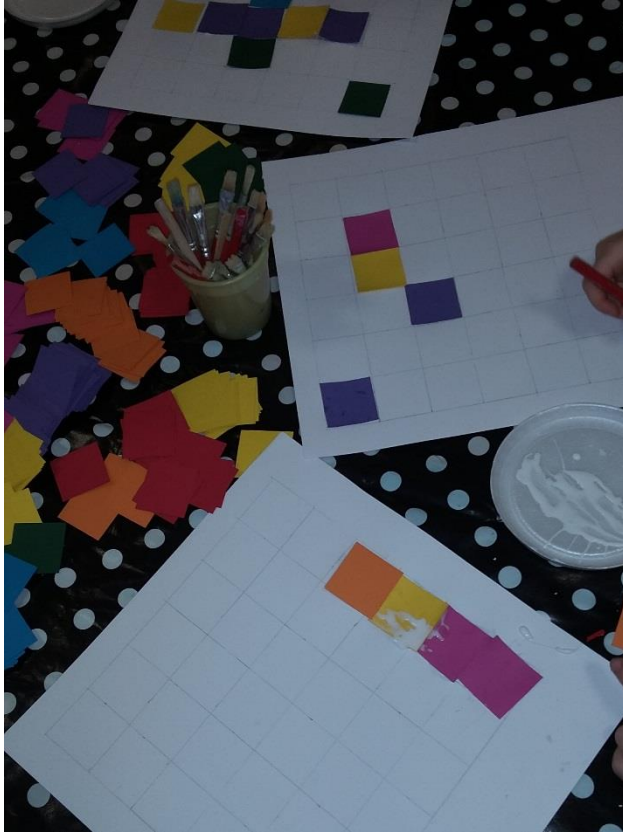
Perjantain kerralle 24.11.2017 olin leikellyt erivärisistä kartongeista neliöitä ja tehnyt jokaiselle ruudukkoalustat, johon jokainen sai asetella erivärisiä neliöitä haluamansa mukaan tai kuvioksi. Aluksi keskustelimme lasten kanssa miltä paha olo tuntuu ja mitä voi tehdä jos tuntuu pahalta.

Paha mieli tuntuu pahalta.

Teimme Myrskyläiva-mielikuvaharjoitus, jonka olin muokannut Pilvi-harjoituksesta. Lapset laittoivat silmät kiinni ja kuuntelivat tarinan. Osa lapsista ei halunnut sulkea silmiä, mutta he kuuntelivat. Tarinan loputtua eräs lapsista kertoi kuvitelleensa merirosvolaivan, jossa oli itse mukana ja yksi lapsista sanoi, ettei kuvitellut mitään. Tarinan tarkoitus oli havainnollistaa, että kuten pahanolon aallot, myös paha olo menee ohitse.

Seuraavaksi esittelin lapsille ruudukon. Ohjeistin lapset täyttämään sen erivärisillä palasilla niin, että taulusta tulee hyvä mieli (kuva 4). Ruuduista pystyi

osaamisen mukaan hahmottelemaan myös kuvioita tai liimata palasia sekalaiseen järjestykseen. Jaoin jokaiselle alustat ja levittelin palaset tasaisesti pöydälle kaikkien saataville.

Kuva 4. Lapset liimaavat palasia ruudukkoon (Kuva: Henna-Elisa Hyvönen).

Toimin erään lapsen apuna liimaamisessa ja hän laski välillä tyhjiä ruutuja ja luetteli asettelemiaan värejä. Osa lapsista teki työn nopeasti, vaikka luulin aluksi ruudukon olevan liian iso. Työskentelytilana päiväkodin välitila oli haastava, koska siellä oli leluja houkuttelemassa lapsia. Nimen kirjoituksen jälkeen lapset, jotka olivat valmiita, leikkivät samassa tilassa. Kaikkien ollessa valmiita kävimme yhdessä läpi jokaisen työn ja lapset saivat vuorollaan kertoa mitä kuvassaan näkivät.

Minä rakastan äitiä ja isää niin siksi tein tämän.

Isän kuva.

Äiti ja isi laavasokkelo.

Lopuksi teimme Kuppi-harjoituksen, jonka tarkoitus oli kerätä palautetta ja kuulla lasten ajatuksia työskentelystä. Muistutin lapsia myös näyttelystä jonne heidän työnsä tulisivat esille. Keskustelimme päiväkodin työntekijän kanssa siitä, kuinka hyvin lapset maltoivat tehdä ja kuinka he näkivät omissa kuvissaan jotakin. Työskentely kesti pitkään ja lopuksi keskittyminen herpaantui. Osa lapsista oli nopeita ja osa tarvitsi enemmän aikaa palasien asetteluun. Huomasin myös kuinka jotkut lapset asettelivat palasia järjestelmällisesti rivi kerrallaan.

7.4.4 Vahvuuseläin -savityö

Tiistaina 28.11.2017 valmistelin tilan valmiiksi työskentelyä varten ja leikkasin savesta valmiiksi samankokoisia palasia. Aloitimme lasten kanssa keskustelemalla, onko joku joskus sanonut jotakin mukavaa heille. Aluksi oli vaikeaa saada aikaan keskustelua, mutta sitten lapset muistivat, kuinka heille on sanottu mukavia asioita. Keskustelimme siitä, ovatko lapset sanoneet joskus jotakin mukavaa toisilleen tai vanhemmilleen. Päiväkodin työntekijän muistuttaessa lapsia he muistivat asioita joita he ovat sanoneet muille.

Olen sanonut äidille että rakastan sitä.

Keskustelusta siirryimme savityöskentelyn ohjeisiin. Lasten tehtävänä oli miettiä omia vahvuuksiaan ja luontevahvuuksia joita he ovat käyneet läpi päiväkodissa. Omaa vahvuutta oli vaikea miettiä, vaikka jotkut lapset kuvailivat hyvin missä olivat hyviä. Parina oleva päiväkodin työntekijä kävi läpi kierroksen jossa hän kertoi kullekin lapselle vahvuuden, jonka hän näki lapsessa. Sen jälkeen pohdimme, mikä eläin kuvastaisi vahvuutta. Joillekin lapsille oli helppoa miettiä omaan vahvuutensa sopiva eläin, kun taas joillakin valittu eläin määräytyi vain oman lempieläimen mukaan. Esimerkiksi kekseliäisyyttä kuvasi orava ja koiranpentu kuvasi myötätuntoa.

Aikaisemmilta tuokioilta saatu kokemus kertoi, että toimintaan siirtyminen kannattaa aloittaa heti ja sitten tehdä loput suunnitellut harjoitukset mikäli jää aikaa. Siirryimme lasten kanssa saven työstämiseen ja jokaisen laittaessa essut

päälleen, sai jokainen palan savea. Muovailu alkoi ja huomasin erään lapsen litistelevän savea alustalle littanaan muotoon. Näytin esimerkkiä ja kerroin lapsille, kuinka tarkoituksena oli tehdä kolmiulotteinen eläin ja muovailin esimerkiksi pienen pupu, joka toimi kyseiselle lapselle mallina.

Kuva 5. Avustuksella valmistunut kissa (Kuva: Henna-Elisa Hyvönen).

Tuokiolla autoin erästä lasta kissan teossa (kuva 5) koska hänen intonsa työstämiseen alkoi loppua, koska ei mielestään osannut. Näytin esimerkkiä ja työstäminen jatkui. Tuokion edetessä eräs lapsista keskusteli toisen lapsen kanssa kysyen hänen eläimensä nimeä ja siitä tuli ajatus, että lapset saisivat keksiä eläimellensä nimen.

Tämän siilin nimi on Vihreä ninja siili.

Savitöiden valmistuttua kirjoitimme ylös lasten eläinten nimet. Eläinten nimiä olivat muun muassa: Kurre-orava, Ruska-koiranpentu sekä Kissanminttu-kissa. Kirjoitin vuorotellen lasten nimet ja eläimen nimet ylös maalarinteippiin ja asettelimme eläimet sanomalehden päälle nimien kohdalle, jotta ne tunnistettaisiin ja muistettaisiin.

Samaan aikaan kävimme lyhyen palautekeskustelun siitä, olivatko lapset tehneet aikaisemmin savesta teoksia ja millaista saven työstäminen oli. Lapsilta saatu palaute oli pääosin myönteistä ja he pitivät saven muokkauksesta. Erään lapsen mielestä savityöskentely ei ollut kovin kivaa, koska se sotki kädet. Kuvataidetuokiolla emme ehtineet käydä loppuharjoitusta läpi.

Ei ollut kivaa kun sormet meni likaiseksi.

Lopuksi kävimme mukana olleen päiväkodin työntekijän kanssa keskustelua siitä, mitä huomasimme tuokiolla. Aihe oli molempien mielestä haastava ja lasten oli vaikea miettiä omia vahvuuksiaan. Joidenkin lasten oli helppo yhdistää oma vahvuutensa sitä kuvaavaan eläimeen. Eräs lapsista viihtyi selvästi saven työstämisen äärellä ja näytti nauttivan työskentelystä, vaikka lopussa sanoikin, ettei tykännyt työskentelystä. Tarkkaillessani kyseinen lapsi oivalsi heti, kuinka kolmiulotteinen työ tehdään. Lasten oli myös helppo miettiä nimiä eläimille ja maalaamista odotettiin kovasti. Lapset myös ilahtuivat kun näkivät työnsä kuivumassa. Laittaessani töitä kuivumaan huomasin, ettei savi ehtisi kuivua seuraavaan kuvataidetuokioon, joten aloin työstämään varasuunnitelmaa ja muokkaamaan suunnitelmaa.

7.4.5 Haaveminä -askartelu

Keskiviikkona 29.11.2017 valmistelin tilan ja etsin tarvikkeita tuokiota varten. Varasuunnitelmanani toin mukani värikkäitä kartonkeja, johon oli tarkoitus askarrella Haave-minä. Etsiessäni päiväkodilta materiaaleja löysin irtosilmiiä, joista sain idean jakaa jokaiselle lapselle oman silmäparin elävöittämään kuvaa ja auttamaan hahmottamisessa omaa kuvaa tehdessä.

Kuva 6. Kuvan tekijän haaveammattina oli vartija (Kuva: Henna-Elisa Hyvönen).

Ensin kävimme lasten kanssa kierroksen lasisen timantin avulla, oliko heillä jotakin asiaa, mitä he haluaisivat oppia. Kävimme myös keskustelua millaisia haaveammatteja lapsilla oli. Toimintatuokiokerta oli levoton ja esillä olevat askartelutarvikkeet kiinnittivät lasten huomion. Lapset valitsivat yhden haaveammatin ja askartelivat sen erilaisia materiaaleja käyttäen kartongille. Jokainen sai valita kartongin ja asettaa irtosilmäparin haluamalleen kohdalle. Silmien ympärille alettiin piirtämään omaa Haave-minää. Haaveammatteja oli muun muassa: sotilas, monitekijä, sairaanhoitaja ja vartija, joka on (kuva 6).

Minusta tulee skeittari.

Lapsilla oli käytettävissään höyheniä, kimalletta, liituja, paljetteja ja huopaa josta leikeltiin Haave-minälle vaatteita. Vaatteiden leikkaamisessa lapset tarvitsivat apua saksien leikatessa heikosti huopaa. Työskentelyn lomassa keskustelin

lasten kanssa siitä, miksi he halusivat työskennellä vanhempana valitsemissaan ammatissa. Kävimme myös keskustelua siitä mitä sotilas tekee.

Haluaisin olla sairaanhoitaja, koska se auttaa muita.

Eräs lapsista ei keksinyt, mitä haluaisi lisätä työhönsä. Esittelin mitä kaikkea pöydällä oli ja työhön löytyikin lisää elementtejä. Erään lapsen kanssa työskennellessä huomasin, että hänen oli vaikea hahmottaa kuvaansa vaikka silmät toimivat apuna ja suuntana pään piirtämiselle. Kysellessäni lapselta, missä hahmon pää oli, lapsi oivalsi piirtää sen silmien ympärille. Kiersin katsomassa jokaisen lapsen työtä.

Kun lapset olivat saaneet työnsä valmiiksi, parina oleva päiväkodin työntekijä kirjoitti kunkin lapsen teokseen lapsen unelma-ammatin ja lapsi sai kirjoittaa oman nimensä. Kun kirjoitukset olivat valmiit, lapset siirtyivät ulos. Jäin työskentelemään kahden lapsen kanssa ja juttelin heidän kanssaan töistään. Hiljaisuus näytti rauhoittavan hitaammin tekijöitä kun nopeimmat olivat lähteneet ulos. Viimeiseksi jääneen lapsen kanssa opettelimme myös nimen kirjoittamista.

Lasten tekemät teokset saivat huomiota ja ihastusta muilta päiväkodin työntekijöiltä. Lähtiessäni keskustelin päiväkodin työntekijän kanssa tuokion sujumisesta ja asioista mitä hän oli huomannut työskentelyssä. Hänen mukaansa ryhmäläiset rauhoittuivat tekemään ja levottomuus katosi. Lapset jaksoivat keskittyä oman teoksensa työstämiseen ja odottaa omaa vuoroaan sekä kysyvät apua tarvittaessa. Jokaisella oli oma haaveammatti ja töistä tuli omannäköisiä.

7.4.6 Savityön maalaaminen

Maanantaina 11.12.2017 näytin päiväkodin työntekijälle valmistelemani kutsua vanhemmille näyttelyyn, joka pidetään joulupuuron yhteydessä (liite 5). Tilanteessa selvisi, että näyttely olisikin torstaina 14.12. josta johtuen muutin kutsuihini oikean päivämäärän. Valmistelin tilan valmiiksi työskentelyyn.

Vuorossa oli aikaisemmin tehtyjen savitöiden maalaus. Aluksi palautimme lasten kanssa mieleen, että eläimet olivat heidän vahvuuseläimiään.

Ohjeistin lapset maalaamaan oman eläimensä haluamallaan värillä. Eläimen ei tarvinnut olla aidon värinen, vaan halutessaan esimerkiksi sininen. Vaiheistin työskentelyä niin, etteivät kaikki tarvikkeet olleet heti saatavana ja lasten käsissä, vaikka tätä en voinutkaan kokonaan välttää. Aikuiset auttoivat värien kanssa ja musta oli värinä käytössä vain silmissä ja eläimen yksityiskohtina, ettei kaikista eläimistä olisi tullut kokonaan mustia. Erään lapsen eläin halkesi ja päätimme liimata sen paikoilleen maalin kuivuttua.

Kuva 7. Valmis Vihreä ninja siili (Kuva: Henna-Elisa Hyvönen).

Mukana oli kaksi lasta, jotka eivät olleet paikalla savityökerralla. Olin itse aiemmin muotoillut savesta pupun, jonka annoin lapselle maalattavaksi, joka tuli myöhemmin paikalle. Mukaan saapui myöhemmin toinenkin lapsi, jolla ei ollut omaa savieläintä. Askartelimme yhdessä lapsen kanssa talvisia puita ja mikäli joku lapsista olisi ollut valmis aiemmin, olisi hän saanut lisätehtävänä askarrella lumipuita. Tilasta johtuen maalaamisen jälkeen lelut kuitenkin vetivät puoleensa lumipuita enemmän.

Lopuksi otimme lyhyen palautteen keräyksen lapsilta. Jaoin jokaiselle yhden vihreän lapun ja yhden punaisen ja muotoilin helppoja kyllä–ei -muotoisia kysymyksiä. Lapset odottivat jo ulospääsyä, joten palautteen kerääminen oli nopeaa. Keräsin lapsilta suullista palautetta kuvataidetuokioiden sisällöstä, koska lappuharjoitus ei vaikuttanut sujuvan.

En tykkää maalaamisesta. Kesti pitkään.

Iso paperi oli paras.

Palaute oli myönteistä ja korjaavaa. Vaikka mukana oli korjaavaa palautetta esimerkiksi tuokioiden keston tai tekemisiin liittyen, jokainen lapsista keskittyi tekemiseen hyvin ja he osasivat tehdä harjoituksia oman osaamisensa mukaan. Päiväkodin työntekijän sanoman mukaan lapset keskittyivät työskentelyyn hyvin ja pitivät tekemisistä ja näyttivät nauttivan siitä. Maalaamisessa lasten mielikuvitus näkyi teoksissa. Esimerkkinä Vihreä ninja siili- niminen työ, joka lopulta oli punaisen laikukas (kuva 7).

Lopuksi muistutin lapsia tulevasta näyttelystä, jossa vielä tavattaisiin ja kiittelin lapsia osallistumisesta kuvataidetuokioiden pidosta ja päiväkodin työntekijä ohjasi lapset ulkoilemaan. Jäin päiväkotiin pystyttämään näyttelyä päiväkodin työntekijän kanssa, jotta näyttely olisi valmiina päiväkodin Joulupuuuron.

7.5 Taidenäyttely päiväkodissa

Palasin taidenäyttelyn pystytykseen aikaisin torstaina 14.12.2017 ja korjasin rikki olevan savieläimen, joka oli haljennut maalatessa. Taidenäyttely pidettiin päiväkodin lepohuoneessa, jossa oli seinätilaa käytettävissä lasten teoksille (kuva 8). Käytettävästä tilasta käytin nurkkauksen ja teoksia oli seinällä, penkeillä, sekä pöytätasolla. Esimerkiksi kollaasit aseteltiin penkeille, jotka oli verhoiltu (kuva 9).

Kuva 8. Näyttelyn pystytys (Kuva: Henna-Elisa Hyvönen).

Olin askarrellut näyttelyyn palautelaatikon, johon lapset, vierailevat vanhemmatkin ja päiväkodin henkilökunta saivat kirjoittaa ajatuksia ja palautetta näyttelystä. Lisäksi esillä oli esittely, jossa kuvailin kunkin kuvataidetuokion aiheen ja tavoitteet. Suuri yhteinen taideteos oli näyttelyn keskipiste. Savityöt olivat esillä nurkkauksessa nimilappuineen. Savitöiden yläpuolella olivat mosaiikkityöt ja viereiselle seinälle oli koottu haaveminä-teokset.

Kuva 9. Kollaasit nähtävillä näyttelyssä (Kuva: Henna-Elisa Hyvönen).

Joulupuuron lopuksi keräsin osan lasten tuotoksista talteen ja seinällä olevat työt saivat jäädä ihasteltaviksi. Kaikki lapset eivät saapuneet Joulupuuroon ja näyttely kiinnosti muitakin vierailijoita, kuin vain osallistuneiden lasten vanhempia. Tila ja yhteys pitää näyttely Joulupuuron aikaan aiheutti sen, etten voinut suunnata näyttelyä vain lasten vanhemmille, vaan myös muiden lasten vanhemmat kävivät ihastelemassa teoksia.

8 Opinnäytetyön tulokset ja tuotos

8.1 Tulokset tiivistetysti

Kohdan 7.4. Kuvataidetuokiot päiväkodissa- alaluvuissa on kerrottu jokaisen kuvataidetuokion tulokset tarkemmin. Lasten toiminnasta huomasin, että jotkin aiheet olivat helpompia kuin toiset. Pohdimme päiväkodin työparini kanssa, että olisi tärkeää työstää vaikeampiakin aiheita kuten mieltä asioita mistä ei pidä. Cassiatore kuvaa, että aikuisen tehtävä on rohkaista lasta näyttämään tunteensa ja pärjäämään kielteistenkin tunteiden kanssa (Cacciatore ym. 2008, 32). Tuokioissa lapset malttoivat odottaa vuoroaan ja suhtautuivat arvostavasti toistensa tuotoksiin.

Joillakin lapsilla tunnetaidot olivat mielestäni kehittyneet hyvin ja jotkut tarvitsivat enemmän harjoittelua ja tukea. Tunnetaitojen harjoittelu valmistaa tulevaa työelämää sekä ihmissuhteita varten (Emotio 2017). Symboliikka, kuten värien yhdistäminen eri tunteisiin oli mielestäni joillakin lapsilla vaikeaa. Työskentelyssä lasten mielikuvitus pääsi valloilleen ja he jaksoivat keskittyä omien töidensä työstämiseen. Jotkut lapset tarvitsivat enemmän aikaa ja tukea tekemiseen kuin toiset.

Keskiössä opetuksessa ovat myönteisten tunteiden ja luontevahvuuksien hyödyntäminen ja tunnistaminen. (Emotio 2017.) Positiivinen pedagogiikka yhdistyi sivityöskentelyyn, jossa mietimme lasten kanssa heidän luontevahvuuksiaan. Itseä kuvaavalle luontevahvuudelle lapset miettivät

eläimen, joka kuvasi sitä parhaiten. Laineen mukaan ihmisellä on hyvä itsetunto, kun hän hyväksyy vahvuutensa ja heikkoutensa sekä tuntee ne (Laine 2005, 24). Positiivinen pedagogiikka olisi kuitenkin voinut näkyä työskentelyssä enemmän. Lasten mielikuvitus ja idearikkaus näkyi myös savitöiden maalaamisessa ja tuotoksien nimeämisessä.

Päiväkodin työparini ja lasten palautteen mukaan harjoitukset olivat mieleisiä. Positiivisessa pedagogiikassa vankka pohja positiivisia tunnekokemuksia on voimavara, joka tuo tarkoituksellisuutta sekä elämäniloa. Positiiviset tunteet lisäävät hyvinvointia. (Emotio 2017.) Toiset lapset pystyivät hahmottamaan käytettävissä olevan tilan ja käyttämään sen tehokkaasti hyödyksi, kun taas toisilla lapsilla se oli vaikeampaa. Lapset käyttivät taitavasti saksia ja osa lapsista asetteli kimalteet tarkasti työhönsä.

8.2 Varhaiskasvattajien ja lasten palaute

Tekemääni palautelaatikkoon näyttelypäivänä tuli palautetta pääasiassa lapsilta, jotka kävivät katsomassa näyttelyä. Lapset olivat piirtäneet palautelaatikkoon kuvia teoksista, jotka olivat heidän lempiteoksiaan näyttelyssä. Piirroksissa oli paljon pupun kuvia sekä kissoja. Lapset kertoivat haluavansa itsekkin tehdä samanlaisia taideteoksia. Erityisesti suuri yhteinen taideteos herätti innostusta ja halua tehdä samanlaisen työn.

Näyttelyn jälkeen keräsin taidetuokioihin osallistuneelta päiväkodin työntekijältä palautetta työskentelystäni. Palaute oli myönteistä. Lasten töistä pidettiin kovasti ja tehtyjä ideoita koettiin mahdolliseksi käyttää tulevaisuudessakin toistenkin lapsiryhmien kanssa. Lisäksi sain palautetta myös muilta päiväkodin työntekijöiltä. Palaute oli myönteistä ja lapset olivat heidän näkemyksiensä mukaan pitäneet kuvataidetuokioista ja valmistuneista teoksistaan.

Palautetta työskentelystä tuli myös kuvataidetuokioissa mukana olleilta lapsilta. Vaikka osa työskentelytavoista olivat entuudestaan tuttuja lapsille, mahtui

mukaan myös uusia menetelmiä, jotka herättivät innostusta. Lapset pitivät työskentelystä ja oli mukava tehdä erilaisia harjoituksia kuvataidekerroilla.

8.3 Ideavihkonen toimintatuokioista ja näyttely

Kuvataidetuokioita oli yhteensä kuusi, jonka lisäksi pidimme lasten tuotoksista näyttelyn päiväkodilla. Ideavihkonen lapsen itsetunnon ja minäkuvan tukemiseen kuvataiteen keinoin, on koottu tehdyt harjoitukset kuvataiteeseen liittyen. Ideavihkosessa on tiivis tietopaketti, mitä minäkuva ja itsetunto tarkoittavat sekä kuinka niiden kehitystä voidaan tukea. Valmis Ideavihkonen on opinnäytetyön liitteenä 6.

Tarkoituksena oli tukea lapsen minäkuvan ja itsetunnon kehitystä kuvataiteen keinoin. Tavoitteena oli pitää kuvataidetuokioita, jotka käsittelevät minäkuvaan ja itsetuntoon kuuluvia aiheita tukien näin lasten itsetuntoa ja minäkuva. Kuvataiteellisesta sisällöstä koottu Ideavihkonen toimii työntekijöille ideoiden herättäjänä ja työvälineenä lapsen itsetunnon ja minäkuvan tukemiseen kuvataiteen avulla. Tulevaisuudessa Ideavihkosta voidaan käyttää muiden lapsiryhmien kanssa. Lisäksi päiväkodin työntekijät voivat saada vihkosesta inspiraatiota omien tuokioiden toteuttamiseen ja soveltaa toteutettuja harjoituksia.

Vaikka on vaikea nähdä, olenko onnistunut tukemaan lasten minäkuvan ja itsetunnon kehitystä kuvataiteellisella toiminnalla, uskon, että lapsen tarkastellessa itseään läpikäytyjen aiheiden kautta, hän tuntee itseään paremmin. Näyttely antoi lapsille mahdollisuuden tutustua omiin ja toisten tekemiin teoksiin. Vanhemmille näyttely antoi tilaisuuden nähdä lasten tuotoksia koottuna yhteen. Taidenäyttelyssä lasten tuotokset ovat voineet antaa vanhemmille kuin päiväkodin työntekijöillekin uutta tietoa lapsesta.

9 Pohdinta

9.1 Toteutuksen ja menetelmien tarkastelu

Kuvataidetuokioiden sisältö ja käytetyt kuvataiteen menetelmät olivat mielestäni toimivia, koska jokainen lapsi pystyi tekemään omanlaisensa työn eikä kenelläkään tullut tyhjää paperia. Alkuharjoitukset toimivat herättelijänä ja johdatteluna käsiteltävään aiheeseen. Kuvataiteelliseen sisältöön kuului uusia kokemuksia, joista niin lapset kuin työntekijätkin oppivat. Loppuharjoitukset toimivat palautteenkerääjinä. Lisäksi yhteinen keskustelu tai tuotoksien katseleminen tuokioiden lopussa toimivat kokoavana tekijänä työskentelyssä. Kaikki ei sujunut kuvataidetuokioiden alkuperäisen suunnitelman mukaan, vaan sitä muutettiin tuokioiden pidon välillä.

Lapset pääsivät kokeilemaan uusia kuvataiteen menetelmiä ja päiväkotiki sai ideoita muillekin lapsiryhmille. Pidemmällä aikavälillä toteutettuna olisi ehkä saanut paremmin tuloksia. Tiivis aikataulu opinnäytetyön teossa toi mukanaan omat haasteensa suunniteltaessa päiviä kuvataidetuokiolle.

Havainnointi tiedonkeruumenetelmänä sisältää aina tulkintaa ja tulokset kirjattiin muistiin kuvataidetuokioiden jälkeen. Suuri lapsiryhmä vaati avustamista toiminnassa, jolloin ajatus siitä, että toinen aikuisista havainnoi lapsia ja tekee kirjaukset toisen toimiessa lasten kanssa, ei onnistunut. Molempien aikuisten apua ja tukea toiminnassa tarvittiin, joten aikaa asioiden kirjaamiseen toimintatuokiolla ei jäänyt. Keskustelu jokaisen tuokion jälkeen päiväkodin työparin kanssa oli tärkeää, koska siinä pystyi jakamaan tehtyjä huomioita, ajatuksia ja kehitysideoita.

Toteutuneet luovat ja toiminnalliset harjoitukset alku- ja loppuharjoituksina toimivat hyvin ja ne herättelivät lapsia aiheen pariin. Alku- ja loppuharjoitukset herättivät keskustelua ja ajatuksia, mikä helpotti taiteelliseen työskentelyyn ryhtymistä. Itsereflektointi ja työpäiväkirja tukivat omaa ammatillista oppimista sekä auttoivat palauttamaan mieleen tuokioissa tapahtuneita asioita.

On vaikeaa arvioida, olenko onnistunut kehittämään lasten itsetuntoa ja minäkuvaa, koska en tunne lapsia hyvin ja kehittymistä on vaikea nähdä ilman pitkän aikavälin seuraamista. Pitkällä aikavälillä olisi mahdollista saada enemmän ja tarkempia tuloksia. Koen, että olen tukenut lasten minäkuvaa ja itsetuntoa tuomalla heille esille minäkuvaan ja itsetuntoon kuuluvia asioita. Tutkimalla näitä asioita itsessään, auttaa se lasta tuntemaan itseään paremmin. Tämä puolestaan auttaa lasta tiedostamaan rajallisuutensa, vahvuutensa ja heikkoutensa sekä käyttämään tietoa itsestään hyödykseen esimerkiksi valintoja tehdessään.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Ennakoasenteet voivat vaikuttaa tulkintaan, arviointiin sekä tuloksiin. Jokainen havainnoija havaitsee asioita yksilöllisen uskomuksen, havainnointikyvyn sekä kokemuksen mukaan. On tärkeää havainnoida kriittisesti asioita, joihin itse havainnoitsijan tapa tunnistaa, nähdä ja tulkinta vaikuttavat. (Koivunen & Lehtinen 2015, 63.) Vääristyneiden havainnointitulosten syynä voi olla kasvattajan uskomukset, ennakkoluulot, mielipiteet, yleistyksiset, asenteet sekä väärät tulkinnat. Kasvattajan on hyvä tiedostaa ennakoasenteensa ja tunteensa, koska niiden ollessa negatiiviset voi positiivisuus jäädä piiloon ja havainnointitulokset voivat vääristyä. Tuloksiin havainnoinnissa vaikuttavat myös havainnoitsijan tarkkaavaisuus, mieliala sekä vireys. (Koivunen & Lehtinen 2015, 66–67.)

On myös tärkeää huomioida jokaisen havainnoijan näkemykset, ettei yksi havainto jää ainoaksi totuudeksi. Tulkintoja ja havaintoja on tarkasteltava kriittisesti, jotta kokonaiskuva olisi tarkka ja monipuolinen. (Koivunen & Lehtinen 2015, 66–67.) On tärkeää, että keskiössä ovat tiedonantajat joilta tieto on, ettei oma näkemys asiasta vääristä asiaa. Esimerkiksi tutkijan uskonto, ikä, sukupuoli, kansalaisuus tai poliittinen asema voi vaikuttaa havainnointiin ja kuulemiseen. Lisäksi on tärkeää huomioida tutkijan puolueettomuusnäkökulma. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 136.)

Lasten suostumus ja vapaaehtoisuus osallistua mukaan kuvataidetuotoksiin oli tärkeää. Toimin vanhemmille lähetettyjen lupalappujen vastauksien mukaan ja säilytin lasten anonymiteetin opinnäytetyössäni. Opinnäytetyöstä kerroin päiväkodin henkilökunnalle ja lapsille avoimesti, jotta he tietäisivät miksi jotakin tehdään ja mistä on kysymys. Opinnäytetyössä käytin mahdollisimman luotettavia lähteitä, joissa teoretieto oli tuoretta. Tietoa oli vähän ja tietoa epävarmemmista lähteistä olen pyrkinyt käyttämään kriittisesti. Tietoa kuvataiteen menetelmistä kuten kollaasityöskentelystä ja askartelusta oli vähän.

Tein lasten vanhemmille lupalaput valokuvaukseen liittyen sekä kutsut näyttelyyn. Näin lasten vanhemmat ovat olleet tietoisia opinnäytetyöstä sekä päiväkodissa tapahtuvista kuvataidetuokioista. Vanhemmilta kerätyt lupalaput hävitetään lopuksi asianmukaisesti. Olen tiedottanut avoimesti työskentelyni etenemisestä päiväkodin työntekijöille sekä ilmoittanut muutoksista.

On tärkeää ettei opinnäytetyön toiminnallinen osa vahingoittanut lapsia tai ollut heille haitallista, vaan heitä tukevaa toimintaa. Taide voi nostaa pintaan esimerkiksi ikäviä asioita, vaikka niin ei ole tarkoitus. Silloin on tärkeää, että asia käsitellään yhdessä lapsen kanssa. Lasten tuotoksista on oletettavasti nähtävissä asioita, mutta suoria tulkintoja lasten teoksista en saa opiskelijana tehdä, koska minulla ei ole ammatillista pätevyyttä siihen. Toiminnallista opinnäytetyötä tehdessä käytin tiedonkeruumenetelmänä havainnointia, mikä sisältää aina havainnoitsijan tulkintaa ja voi täten vääristää tuloksia. Jos havainnointi tapahtuu esimerkiksi arvaamalla, vaikuttaa se lopputuloksen luotettavuuteen.

9.3 Kehitysideat

Ajallisesti tuokiot kestivät 45 minuutista tuntiin. Aika vaihteli sen mukaan, kuinka lapset maltoivat keskittyä työskentelyyn ja kuinka suuri työ oli vuorossa. Tilana olimme usein välihuoneessa ja tilan poikki kulkeminen keskeytti välillä toiminnan. Lapset olisivat voineet keskittyä paremmin, mikäli tila olisi ollut rauhallisempi ja

siellä ei olisi ollut leluja houkuttelemassa leikkeihin. Lisäksi työskentely olisi voinut sujua rauhallisemmin jos lapsiryhmä olisi ollut pienempi.

Pienempi lapsiryhmä olisi antanut enemmän aikaa tuotoksien tarkasteluun. Pienemmässä ja rauhallisessa ryhmässä olisi tavoittanut paremmin hiljaisetkin lapset niin, etteivät vilkkaat lapset olisi vieneet kaikkea huomiota. Aikaraja asetti haasteen toteuttaa alkuharjoituksen, taidetoiminnan sekä loppuharjoituksen. Harjoitusten tekemiseen olisi tarvinnut enemmän aikaa, jotta ne olisi ehditty toteuttaa huolellisesti loppuun. Lisäksi aikaa tuotoksien tarkasteluun olisi tarvittu enemmän, jolloin lapset olisivat päässeet itse arvioimaan omaa teostaan ja tutkimaan niin omia kuin toistenkin lasten tuotoksia.

Jotkut lapset tarvitsevat rauhallisen ja hiljaisen ympäristön työskentelyyn, jolloin he saavat keskittymisrauhan. Suuressa ryhmässä työskentelyrauha jäi usein taka-alalle ja aikaa jokaisen lapsen tuotoksen läpikäymiseen ei ollut. Nopeimpien lasten lähdettyä ulos, saivat rauhalliseen tahtiin työskentelevät lapset työrauhan ja aikuisen huomion paremmin. Toisinaan toisten lasten uloslähtö aiheutti kiireen tunteen, jolloin lapset tekivät työnsä nopeasti loppuun päästäkseen ulos muiden tavoin.

Näyttelyyn varattu päiväunihuone oli levoton näyttelypäivänä, koska huoneessa oli leluja ja tilaa mikä houkutteli lapsia leikkimään. Suuri tila houkutti lapsia myös juoksemaan. Kollaasit olisi ollut hyvä ripustaa kattoon roikkumaan, jolloin kattotilakin olisi tullut käyttöön ja teokset eivät olisi kaatuneet lasten leikkiessä tilassa.

Toteutus olisi ollut parempi toteuttaa säännöllisesti pidemmällä aikavälillä, esimerkiksi kerran viikossa. Tiiviistä aikataulusta johtuen kuvataidetuokioita pidettiin parhaimmillaan kaksi kertaa viikossa, jotta toimintaosio valmistui suunnitellussa aikataulussa. Havainnoinnissa olisi ollut hyvä olla havainnointirunko ja kysymyksiä, joiden mukaan lapsia olisi havainnoitu. Vaikka tarkoitus oli, että toinen ohjaaja keskittyy ohjaukseen ja toinen havainnoi, ei tämä järjestely ollut toimiva, koska molempien apua tarvittiin työskentelyssä.

9.4 Oppimiskokemukset ja ammatillinen kasvu

Työskentelyssä sai kokemusta lapsiryhmän ohjaamisesta ja oppi, että aina on hyvä olla varasuunnitelma. Työskentely vaati joustavuutta ja mukautuvaisuutta, jotta tilanteissa pystyi toimimaan tilanteiden vaatimalla tavalla ja joustamaan alkuperäisestä suunnitelmasta. Opin, että tilanteen lukutaito on tärkeää, jotta osaa toimia tilanteen mukaan ja tehdä päätöksiä hetkessä. Kaikkeen voi varautua, mutta aina tulee yllätyksiä ja kehitettävää löytyy aina.

On tärkeää ohjeistaa lapsia lyhyesti ja yksinkertaisesti. On myös pystyttävä tarkentamaan lapsille tehtävänantoa ja jakamaan aikaa sekä huomiota myös yksilöllisesti. Toiminnassa oli tärkeää asettaa työskentelyvälineet niin, etteivät lapset näkisi niitä heti, koska esillä olevat tarvikkeet kiinnittivät lasten huomion. Porrastin työskentelyssä tarvikkeiden antamista, jotta jokainen sai rauhassa keskittyä omaan työskentelyynsä ilman hätää ja kiirettä siitä, riittääkö tarvikkeita.

Kokemuksena kuvataidetuokioiden pitäminen oli uutta ja opetti paljon. Työskentelyssä oli haastavaa keksiä aiheisiin sopivia kuvataiteellisia menetelmiä, koska halusin tuoda lapsille uusia menetelmiä ja ideoita. Tuokioiden pitämisen haasteena oli lasten vilkkaus sekä suuri lapsimäärä. Toiminnassa lapset kuitenkin rauhoittuivat ja keskittyivät omaan työhönsä. Työskentelyä helpotti se, että lapset olivat entuudestaan tuttuja, jolloin aikaa tutustumiseen ei mennyt paljoa. Lisäksi apuna oli tuttu päiväkodin työntekijä tukemassa työskentelyä. Ollessani tuttu lapsille, auttoi se myös lapsia pääsemään työskentelyyn paremmin kiinni.

Lähteet

- Apell, L. & Ikonen, J. 2013. Viisivuotiaiden kuvataidekasvatus pienryhmätoimintana varhaiskasvatuksessa. Diakonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/59713/Apell_Laura_ ja_Ikonen_Jenna.pdf?sequence=1 .16.7.2017.
- Cacciatore, R., Korteniemi-Poikela, E. & Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö. Painettu EU:ssa.
- Emotio. 2017. Tutkimustietoa kentälle-menetelmät ja opetusmateriaalit yhteistyössä toisen ja kolmannen sektorin kanssa. Positiivinen pedagogiikka-Opeta iloa. <http://positiivinenpedagogiikka.fi/> 12.7.2017.
- Heikka, J., Hujala, E. & Turja, T. 2009. Arvioinnista opiksi. Opettajan arvioinnissa käyttämät lähestymistavat ja menetelmät. Vantaa: Printel Oy.
- Häkkä, A. 2014. Taide- ja kulttuurikasvatus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Porvoo: Edita Publishing Oy. 203–245.
- Karila, K., Kinos, J. & Virtanen J. 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Juva: PS-kustannus.
- Karppinen, K., Puurula, A. & Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Tampere: Finn Lectura.
- Koivunen, P-L. & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. PS-Kustannus.
- Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otava.
- Lahden opetusverkko. 2017. Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. Lahti, sivistystoimiala. <https://peda.net/lahti/varhaiskasvatus/vasu2017/v2lk/viikot-48-49/vptsjt/vptsjt> .22.9.2017.
- MLL. Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. Vanhemmille. Lapsen itsetunnon tukeminen-artikkeli. 2.8.2017. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-itsetunnon-tukeminen/> 21.1.2018.
- MLL. Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. Kiusaamisen seuraukset. 4.8.2017. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kiusaamisen-ehkaiseminen/kiusaamisen-seuraukset/> 28.2.2018.
- MLL. Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. Kiusaamisen ehkäiseminen varhaiskasvatuksessa. 8.6.2017. <https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/kiusaamisen-paivakodissa/> 28.2.2018.
- Mäkinen, M. 2017. Positiivisen pedagogiikan polulla. Opas vahvuusperustaiseen opetukseen varhaiskasvatuksessa. Lahden ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/131208/Makinen_Meri.pdf?sequence=1&isAllowed=y 16.7.2017.

- Opetushallitus. 2017. Kasvatus, koulutus ja tutkinto. Varhaiskasvatus. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus 22.9.2017.
- Opetushallitus. 2017. Kasvatus, koulutus ja tutkinto. Uudet vasut. http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus/uudet_vasut 22.9.2017.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2016. 2.Varhaiskasvatuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet. 2.7.Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_p_usteet_2016.pdf 20.1.2018.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2016. 4.Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. 4.3.monipuoliset työtavat. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_p_usteet_2016.pdf. 20.1.2018.
- Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet 2016. 4.Varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen. 4.5. Ilmaisun monet muodot. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_p_usteet_2016.pdf. 20.1.2018.
- Opintokeskus Sivis. 2017. Itsearviointi toimivaksi. <https://www.ok-sivis.fi/jarjestoarvioinnin-ilmansuuntia/itsearviointi-toimivaksi.html>. 22.9.2017.
- Rusanen, S., Kuusela, M., Rintakorpi, K. & Torkki, K. 2014. Musta tuntuu punaiselta. Kuvataiteellinen toiminta varhaisiässä. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja Oy.
- Rusanen, S. 2009. Lapsen kuvista kulttuurin kuviin. Teoksessa Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A. (toim.) Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. 48–55.
- Ryynänen, L. 2017. Positiivinen pedagogiikka päiväkodin kontekstissa. Oulun yliopisto. Kasvatustieteen kandidaatin työ. <http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201705232020.pdf> 17.7.2017.
- Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opettajille, opiskelijoille ja TKI-henkilöstölle. Kehittämishankkeen vaiheet ja sisällöt konstruktiivisessa mallissa. Turun ammattikorkeakoulu. Puheenvuoroja 72. Tampere: Suomen yliopistopaino, Juvenes Print Oy. <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> 22.9.2017.
- THL.fi. 2017. Lapset, nuoret ja perheet. Taidelähtöiset menetelmät. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/taidelahtoiset_menetelmat. 19.2.2017.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen yliopisto.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, S. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Virolainen, A. 2014. Varhaiskasvatus arjen toimintana. Teoksessa Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Porvoo: Edita Publishing Oy. 125–200.

- Virtuaali ammattikorkeakoulu. Observointiin perustuvan tutkimuksen suorittaminen.
<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464131489/1194289409557/1194290592851.html>
17.7.2017.
- Vuorinen, K. 2017. Positiivinen pedagogiikka. Hyvän diagnosointi on positiivisen kasvatuksen lähtökohta.
<http://kaisavuorinen.com/projektit/positiivinen-pedagogiikka/>
12.7.2017.

Tutkimuslupahakemus

TUTKIMUSLUPAHAKEMUS

(käytetään, kun tutkimusta/kyselyä tehdään Karelia-amk:n ulkopuoliselle taholle)

Haen/haemme lupaa suorittaa opinnäytetyöhön liittyvä tutkimus

Opinnäytetyön aihe: Lapsen itsetunnon ja minäkuvan tukeminen kuvataiteen avulla, toiminnallinen opinnäytetyö

Tutkimuksen toteutuspaikka/-yksikkö:

Gävlenlinnan päiväkot

Tutkimuksen:

a) kohde/kohdejoukko: Päiväkodin lapsista muodostunut piiryhmä

b) aineiston keruumenetelmä: Havainnointi, keskustelu, taidelähtöiset menetelmät

c) aineiston keruun ajankohta: Tavoitteena pitää toimintakerrat joulukuun mennessä

Opinnäytetyön tekijä/t:

Henna-Elisa Hyönönen
Henna-Elisa Hyönönen

Opinnäytetyön ohjaaja/t:

Antti Raetorp
Antti Raetorp

[Signature]
[Signature]

Työelämäohjaaja:

[Signature]
TUUKKA TUOMEA

31 / 10 2017

LIITTEET: - tutkimussuunnitelma
- toimeksiantosopimus

Toimeksiantosopimus

OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSiantosopimus

Tämä sopimus soveltuu käytettäväksi ainoastaan sellaisten opinnäytetöiden yhteydessä, joita ei toteuteta ammattikorkeakoulun ulkopuolisen rahoituksen hankkeessa.

Toimeksiantaja	Nimi (esim. yritys) JOENSUUN KAUPUNKI / GIULIALLINNAAN PÄIVÄKOTI	
	Yhteystiedot (yhteyshenkilö, puhelin, sähköposti) TUUKKA TUOMELA 050 411 4438 TUUKKA.TUOMELA@JUS.FI	
Tekijä	Nimi Henna-Elisa Hyvönen	Opiskelijanumero 1501270
	Katuosoite [REDACTED]	Postinumero [REDACTED]
	Puhelin [REDACTED]	Postitoimipaikka [REDACTED]
	Suoritettava tutkinto Sosionomi amk	Sähköpostiosoite [REDACTED]
		Ryhmätunnus STSNS15A
Karelia-amk	Yhteyshenkilön nimi (Ohjaaja) ANITA RAEKORPI	Tehtävänimike tuntopettaja
	Toimipaikka ja osoite TIKKARINNE 9 80220 JOENSUU	
	Puhelin 050-4652293	Sähköpostiosoite anita.raekorpi@karelia.fi
Toimeksiantosopimuksen ehdot		
Ohjaus	Ohjaaja valvoo työtä ammattikorkeakoulun puolesta ja antaa työn edellyttämiä ohjeita ja neuvoja. Ammattikorkeakoulu ja Ohjaaja eivät ole konsulttivastuussa työstä.	
Dokumentointi	Karelia-amk:ssa toteutetaan avointa toimintakulttuuria, mikä tarkoittaa, että myös opinnäytetöiden aineistot ja tulokset avataan soveltuvin osin erillisen ohjeistuksen mukaisesti (ml. avoin julkaiseminen). Työstä laaditaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeen mukainen kirjallinen raportti, joka julkaistaan sähköisessä muodossa Theseus-verkkokirjastossa tai josta toimitetaan yksi kansitettu kappale ammattikorkeakoulun kirjastoon. Työ arkistoidaan Karelia-amk:n kirjastoon sähköisessä muodossa.	
Oikeudet	Opinnäytetyön tekijänoikeudet kuuluvat tekijälle. Toimeksiantaja saa rinnakkaisen käyttöoikeuden opinnäytetyön tuloksiin. Ammattikorkeakoululla on jatkuvasti voimassa oleva oikeus hyödyntää tuloksia omassa opetuksessa ja tutkimus- ja kehittämistoiminnassaan. Sopiaosapuolilla on mahdollisuus sopia muista opinnäytetyön tuloksista koskevista oikeuksista kuitenkin niin, että tämän sopimuskohdan nojalla ammattikorkeakoulun saamat oikeudet säilyvät voimassa.	
Keksinnöt	Jos Tekijä on osallisena keksintöön, joka patentoidaan, mainitaan hänet yhtenä keksijöistä. Mahdollisesta keksintökorvauksesta sovitaan erikseen noudattaen ensisijaisesti Toimeksiantajan tai niiden puuttuessa ammattikorkeakoulun keksintöohjeen linjauksia. Opinnäytetyön tai sen osan julkaiseminen tai hyödyntäminen ei saa vaarantaa sen tai sen osan suojaamista patentilla tai hyödyllisyysmallilla.	
Vastuut	Opinnäytetyön tulos toimitetaan sellaisena kuin se on. Tekijä tai ammattikorkeakoulu eivät anna tulokselle takuuta eivätkä vastaa sen soveltuvuudesta toimeksiantajan tarpeisiin. Sopijapuolet ovat vastuussa toisilleen sopimusrikkomuksen aiheuttamista välittömistä vahingoista. Vastuun syntyminen edellyttää tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella aiheutettua sopimusrikkomusta.	
Lisäksi sovitaan		
Salassapito	Ohjaajalla ja opinnäytetyön Tekijällä on salassapitovelvollisuus työn aikana esille tulleisiin luottamuksellisiin asioihin viiden vuoden ajan. Toimeksiantajan tulee tarkistaa, että julkaistava opinnäytetyö ei sisällä salassa pidettävää aineistoa. Tarvittaessa käytetään erillistä salassapitosopimusta.	
	Tätä sopimusta on laadittu kolme (3) saman sisältöistä kappaletta, yksi (1) kullekin sopimuksen osapuolelle. Sopimus perustuu ammattikorkeakoulun hyväksymään opinnäytetyösunnitelmaan ja se astuu voimaan allekirjoitushetkellä.	
	Paikka ja päivämäärä	Allekirjoitus
Toimeksiantaja	JOENSUU 31.10.2017	
Tekijä	Joensuu 31.10.2017	Henna-Elisa Hyvönen Henna-Elisa Hyvönen
Karelia-amk	31.10.2017 Joensuu	Anita Raekorpi

Kuvataidetuokioiden suunnitelmaLOPULLINEN KUVATAIDETUOKIO SUUNNITELMA

1) Torstai 16.11.17

KOLLAASITYÖSKENTELEY: MISTÄ MINÄ PIDÄN?

Keskustelua:

- Mistä asioista en pidä? esim. En pidä kylmästä, vesisateesta, melusta, kiusaamisesta...
- Miksi ei pidä? esim. vesisateella kastuu, kurahaalarit eivät ole kivat päällä, kiusaaminen tuntuu pahalta.

Alkuharjoitus: Minä pidän

- Tarvikkeet: Esine joka kiertää ringissä
- Istutaan ringissä ja jokainen miettii yhden asian mistä pitää.
- Ringissä kiertää jokin esine ja jokainen saa vuorollaan esineen käteensä. Kun esine on tullut kohdalle, saa sanoa mistä itse pitää.
- Jos joku muu pitää samasta asiasta, nostaa hän esim. käden ylös.
- Esine kiertää niin kauan että jokainen on saanut kertoa oman asian mistä pitää.
- Voidaan myös käydä kierros: Mistä en pidä?
- Tavoite: Herätellä mieleen asioita mistä pitää ja mistä ei. Oman vuoron odottaminen ja toisten kuunteleminen.

Kuvataidetuokio: Minä pidän-kollaasi

- Tarvikkeet: lehtiä, sakset, erivärisiä kartonkeja, kyniä
- Valitaan oma värikartonki.
- Jaetaan kartonki kahteen osaan: toiselle puolelle leikataan lehdistä asioita joista pitää ja toiselle puolelle asioita joista ei pidä. Lisäksi voi piirtää jos jotakin kuvaa ei löydy.
- Tavoitteena tiedostaa mistä asioista pitää. Kaikesta ei tarvitse tykätä. Asioita joista pitää, voidaan hyödyntää päiväkodissa toimintaa suunnitellessa, jolloin toimintaan voitaisiin yhdistää lasta kiinnostavia asioita.

2) Keskiviikko 22.11.17

YHTEINEN TAIDETEOS: MILTÄ MINUSTA TUNTUU?

Keskustelua:

- Millaisia tunteita on olemassa? Mitkä tunteet ovat hyviä ja mitkä huonoja tunteita?
- Esim. suru, viha, väsymys, kiire, ilo, onni, rakkaus, lempeys, kateus, rohkeus

Alkuharjoitus: Tunteet kehossa

- Tarvikkeet: Iso ihmishahmo pahvista. Kuvia symboloimaan erilaisia tunteita: salama=viha, aurinko=ilo, sadepisara=suru, pilvi=väsymys, sydän=rakkaus, peikko=kateus

Kuvataidetuokioiden suunnitelma

- Jokainen saa yhden jokaista symbolia ja kukin vuorollaan asettaa sen ihmiseen sen mukaan, missä kukin tunne tuntuu. Esim. Rakkaus voi tuntua jaloissa kun jalat tutisee tai viha voi tuntua käsissä kun kädet ovat levottomat.
- Yhdessä tarkastellaan miksi tunteet voivat tuntua eri paikoissa ja miksi kukin laitto tunteita eri kohtiin.
- Tavoite: Tunnistaa erilaisia tunteita ja huomata missä ne tuntuvat. Kaikki tunteet ovat sallittuja.

Kuvataidetuokio: Tunteet väreissä

- Tarvikkeet: pullovärejä, vettä, pensseleitä, muovikuppeja, yksi suuri paperi
- Jokainen miettii: Miltä minusta tuntuu juuri nyt?
- Jaetaan jokaiselle muovikupit, joihin laitetaan väriä ja vähän vettä.
- Valitaan sormiväreistä väri tai tehdään värisekoitus kuppiin, joka kuvaa omaa tunnetta.
- Kukin pitää kiinni paperista. Kukin saa vuorollaan kaataa oman värinsä paperille. Kaatamisen jälkeen paperia heilutellaan yhdessä varovasti, jotta väri levittyy.
- Lopputuloksena värit voivat sekoittua paperilla toisiinsa ja muodostaa kuvioita
- Lopuksi voidaan nimetä teos yhdessä
- Tavoite: Yhteistyö, oman vuoron odottaminen sekä tunteen ilmentäminen värillä. Lopputulos muistuttaa tunteiden sekamelskaa, jossa tunteet sekoittuvat toisten tunteisiin.

3) Perjantai 24.11.17

MOSAIIKKI: MIKÄ MINUA AUTTAA KUN MINUN ON PAHA OLLA?

Keskustelua:

- Miltä paha olo tuntuu?
- Mitä voi tehdä jos tuntuu pahalta?

Alkuharjoitus: Myrsky-laiva-mielikuvaharjoitus

- Kuvittele että olet laivassa. Laiva on suuri ja siinä on valkoiset purjeet. Ohjaat itse laivaa ja tarkkailet maisemia. Pieni tuulenvire kulkee ohitsesi, aurinko paistaa lämpimästi ja näet kuinka lokit lentävät laivan yli. Sinulla on hyvä ja rauhallinen olla. Olet rentoutunut ja nautit tasaisesta kyydistä. On niin tyyntä että jäät ihailemaan kimmeltävää vettä.
- Näet kaukaa myrskyisiä pilviä ja huomaat että laivaasi lähestyy aalto. Se on pahan olon aalto. Valmistaudut pitämään laivan vakaana ja kun aalto tulee laivan kohdalle, se menee ohi ja katoaa kauas taakse.
- Huomaat että edessä on toinen aalto. Tämä aalto näyttää isommalta ja lipuu kohti sinun laivaasi. Olet rohkea ja muistat kuinka olit selvinnyt ensimmäisestäkin aallosta. Ohjaat laivaa vakaasti. Toinen pahan olon aalto on saapumassa ja sen osuessa laivaasti laiva keinahtaa ja jälleen huomaat aallon katoavan kauas taakse. Olet selvinnyt kahdesta pahan olon aallosta ja laivasi on säilynyt ehjänä.

Kuvataidetuokioiden suunnitelma

- Pian näet kolmannen aallon. Tämä lähestyy laivaa ja onkin todella suuri. Pidät kiinni ruorista ja muistat kuinka olet selvinnyt tähän astikin, joten selviät varmasti tästäkin. Pahan olon aalto kohtaa laivan ja laiva keinahtaa edes takaisin. Katsot taaksesi ja aalto on kadonnut kauas taakse.
- Ohjaat laivaa ja näet sään kirkastuvan. Aurinko paistaa ja meri tyyntyy, eikä aalloja näy enää. Kuin aallotkin, myös paha olo menee ohitse.
- Tavoite: Huomata että kuten aalto, myös paha olo menee ohitse ja myrskystä voi selviytyä.

Kuvataidetuokio: Hyvän olon taulu

- Tarvikkeet: papereita joissa on ruudukko, värikartongista leikattuja ruutuja, liimaa
- Keskustellaan lasten kanssa mikä auttaa jos on paha olla?
- Jokaiselle jaetaan paperit, jossa on pieniä ruutuja.
- Erivärisistä kartongeista on leikattu pieniä neliöitä. Tehtävänä on täyttää paperi iloisilla väreillä ja siihen saa muodostaa ruuduista kuvioita tai tehdä taulun, josta tulee hyvä mieli.
- Voidaan myös miettiä mistä väreistä tulee hyvä mieli ja käyttää niitä värejä taulussaan.
- Tavoite: Miettiä mitkä asiat itselle tuovat hyvää mieltä ja mikä auttaa kun on paha olla. Mitä itse voisi tehdä jos toisella on huono olla.

Loppuharjoitus: Kuppi

- Asetutaan rinkiin. Jokainen asettaa kämmenen kupiksi.
- Jokainen miettii yhden asian mikä omasta mielestä oli tuokion/päivän ikävin asia. Voidaan käydä kierros mikä on jokaisen ikävin asia. Heitetään yhdessä ikävin asia pois olan yli.
- Tehdään uusi kuppi kämmenistä ja mietitään päivän mukavin asia. Painetaan se yhdessä sydämeen. Lopuksi jokainen saa sanoa mitä painoi sydämeensä jos haluaa.
- Tavoite: Keskitytään positiivisiin asioihin ja kuullaan lapsilta palautetta.

4) Tiistai 28.11.17

SAVITYÖSKENTELEY 1: MILLAINEN MINÄ OLEN? MIKÄ ON VAHVUUTENI?

Keskustelua:

- Mitä hyvää muut ovat sanoneet minusta? esim. Olen taitava kiipeämään, olen kohtelias, olen hyvä auttamaan.
- Milloin olet sanonut jollekin jotain mukavaa? esim. sinulla on hieno paita, sinun hiukset ovat kauniit, oletpa sinä kiltti.
- Käydään läpi lasten kanssa heidän vahvuuksiaan aikuisen opastuksella. Jokaiselle lapselle oma vahvuus ja lapset saavat keksiä mikä eläin vahvuutta kuvastaisi. Lopuksi käydään kierros vahvuuksista ja eläimistä aikuisen johdolla.

Kuvataidetuokio: Vahvuuseläin

- Tarvikkeet: Savea, maalia, alustat, siveltimet, vettä.
- Mikä minussa on hyvää?

Kuvataidetuokioiden suunnitelma

- Käytäisiin lasten kanssa läpi luontevahvuus kortteja ja mietitään yhdessä mikä kuvaa kutakin parhaiten.
- Mietitään eläin, joka sopisi kuvaamaan omaa luonteen vahvuutta. Esim. Olen sisukas kuin muurahainen, vahva kuin elefantti, luova kuin geggo.
- Tavoite: Tunnistaa oma luontevahvuus, joka kuvaa itseä. Löytää itsestään positiivisia asioita.

5) Keskiviikko 29.11.17

ASKARTELUA: HAAVE-MINÄ, MIKÄ HALUAISIN OLLA ISONA?

Keskustelua:

- Mitä haluaisi tehdä isona?
- Millaisia ammatteja on olemassa?

Alkuharjoitus: Ammattiipiiri

- Tarvikkeet: Esine joka kiertää ringissä
- Tehdään piiri, jossa jokainen kertoo vuorollaan oman haaveammattinsa
- Tavoite: Tulla kuulluksi ja kuunnella muiden haaveita. Haaveammateista valitaan yksi, jota lähdetään askartelemaan

Kuvataidetuokio: Haave-minä

- Tarvikkeet: Eri värisiä kartonkeja, huopaa, kimalteita, liimaa, liimapuikkoja, alustat, piipunrasseja ja sakset.
- Valitaan haaveammateista yksi, jota lähdetään askartelemaan värikkäälle kartongille.
- Jokaiselle lapselle annetaan heiluvat silmät, jotka heidän haave-minä saa ja jonka ympärille voidaan rakentaa oma haaveammatti.
- Töiden valmistuttua kirjoitettiin ylös mikä haaveammatti kuvassa oli sekä lapsen nimi
- Tavoite: Herätellä mieleen omia haaveita ja tulevaisuuden ajattelua.

6) Keskiviikko 11.12.17.

SAVITYÖSKENTELEY 2: MILLAINEN MINÄ OLEN? MIKÄ ON VAHVUUTENI?

Keskustelua:

- Työskentely savesta jatkuu
- Keskustellaan mitä tehtiin aiemmin ja miksi tehtiin

Kuvataidetuokio 2: Vahvuuseläin

- Maalataan omat vahvuuseläimet
- Voidaan maalata myös eriväreillä ettei eläimen tarvitse olla juuri oikean värinen. Norsu voi olla esimerkiksi sininen.

Vaihtoehtoisena työskentelynä: Talviset puut-askartelu

Kuvataidetuokioiden suunnitelma

Loppuharjoitus: Vihreä ja punainen lappu

- Tarvikkeet: Vihreä ja punainen paperi jokaiselle
- Jokaiselle jaetaan vihreä ja punainen paperi. Punainen tarkoittaa ei ja vihreä kyllä. Kuullessaan väittämiä esim. ”Oli mukava työskennellä tänään” tai ”Savi oli liian kovaa” lapset nostavat ilmaan toisen lapuista joka kuvaa heidän mielipidettään.
- Käydään läpi miksi jollakin oli vihreä tai punainen lappu nostettuna.
- Tavoite: Palautteen kerääminen ja mielipiteiden kuunteleminen

Lupa vanhemmille

OPINNÄYTETYÖN LUPAHAKEMUS

Tervehdys!

Olen Henna-Elisa Hyvönen, sosionomi-opiskelija Karelia-ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyön Gävlenlinnan päiväkotiin:

Opinnäytetyöni aiheena on lapsen itsetunnon ja minäkuvan tukeminen kuvataiteen avulla. Toteutuksena pidän päiväkodin lapsista muodostuneelle pienryhmälle kuvataidetuokioita. Tarkoituksena on lopuksi järjestää lasten kanssa näyttely heidän tuotoksistaan. Näyttely pidetään Gävlenlinnan päiväkodin sisällä. Lisäksi kokoan kuvataidetuokioista päiväkodin työntekijöille tietovihkosen, joka sisältää käsitellyt teemat, menetelmät ja tavoitteet.

Koko opinnäytetyön prosessin ajan kunnioitan lasten anonymiteettiä, joten lasten nimiä tai heistä otettuja kuvia ei käytetä opinnäytetyön raportissa. Lapsen tuotoksista otetuissa kuvissa ei näy itse lapsi. Opinnäytetyössä ja tietovihkosessa valokuvat lasten tuotoksista havainnollistavat tehtyjä harjoituksia. Opinnäytetyö julkaistaan Theseuksessa, joka on ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden julkaisusivusto.

Ystävällisin terveisin

Henna-Elisa Hyvönen

Alla olevan taulukon avulla pyydän vanhempien ja huoltajien lupaa seuraaviin asioihin:

Lapsen nimi:	Kyllä	Ei
Lasta saa valokuvata näyttelyä varten.		
Lapsen tuotoksia saa valokuvata näyttelyä varten.		
Lapsen tuotoksien kuvia saa käyttää opinnäytetyön raportissa ja tietovihkosessa.		

Allekirjoitus ja nimen selvennys:

Kutsu vanhemmille

Kutsu

Tervehdys vanhemmat ja kotiväki!

Lämpimästi tervetuloa taidenäyttelyyn
Gävlenlinnan päiväkotiin Torstaina 14.12.
Joulupuuron yhteydessä.

Näyttely on osa Lapsen itsetunnon ja minä kuvan
tukeminen kuvataiteen avulla- opinnäytetyötä.
Näyttelyssä on esillä lasten tekemiä teoksia
kuudelta kuvataidetuokiolta.

Teokset ovat nähtävillä kuvataidetuokioissa
mukana olleiden lasten vanhemmille, kotiväelle ja
päiväkodin muille lapsiryhmille sekä
henkilökunnalle. Mukana näyttelyssä on
opinnäytetyön tekijä Henna-Elisa Hyvönen.

Talvisin terveisin

Henna-Elisa Hyvönen

Ideavihkonen**IDEAVIHKONEN****LAPSEN ITSETUNNON JA MINÄKUVAN
TUKEMISEEN KUVATAITEEN KEINAIN**

Tekijä: Henna-Elisa Hyvönen

Lehtinen**Kuvataidetuokio 1****KOLLAASITYÖSKENTELEY: MISTÄ MINÄ PIDÄN?**

Kuvataidetuokio: Minä pidän-kollaasi

- Tarvikkeet: lehtiä, sakset, erivärisiä kartonkeja, kyniä
- Valitaan oma värikartonki
- Jaetaan kartonki kahteen osaan: toiselle puolelle leikataan lehdistä asioita joista pitää ja toiselle puolelle asioita joista ei pidä. Lisäksi voi piirtää jos jotakin kuvaa ei löydy.
- Tavoitteet: tiedostaa mistä asioista pitää. Kaikesta ei tarvitse tykätä. Asioita joista pitää, voidaan hyödyntää päiväkodissa toimintaa suunnitellessa, jolloin toimintaan voitaisiin yhdistää lasta kiinnostavia asioita.

Lehtinen

Kuvataidetuokio 2

YHTEINEN TAIDETEOS: MILTÄ MINUSTA TUNTUU?

Kuvataidetuokio: Tunteet väreissä

- Tarvikkeet: pullovärejä, vettä, pensseleitä, muovikuppeja, yksi suuri paperi
- Jokainen miettii: Miltä minusta tuntuu juuri nyt?
- Jaetaan jokaiselle muovikupit, joihin laitetaan väriä ja vähän vettä.
- Valitaan sormiväreistä väri tai tehdään värisekoitus kuppiin, joka kuvaa omaa tunnetta.
- Kukin pitää kiinni paperista. Kukin saa vuorollaan kaataa oman värinsä paperille. Kaatamisen jälkeen paperia heilutellaan yhdessä varovasti, jotta väri levittyy.
- Lopputuloksena värit voivat sekoittua paperilla toisiinsa ja muodostaa kuvioita
- Lopuksi voidaan nimetä teos yhdessä
- Tavoite: Yhteistyö, oman vuoron odottaminen sekä tunteen ilmentäminen värillä. Lopputulos muistuttaa tunteiden sekamelskaa, jossa tunteet sekoittuvat toisten tunteisiin.

2

Kuvataidetuokio 3

MOSAIIKKI: MIKÄ MINUA AUTTAA KUN MINUN ON PAHA OLLA?

Kuvataidetuokio: Hyvän olon taulu

- Tarvikkeet: papereita joissa on ruudukko, värikartongista leikattuja ruutuja, liimaa
- Keskustellaan lasten kanssa mikä auttaa jos on paha olla?
- Jokaiselle jaetaan paperit, jossa on pieniä ruutuja.
- Erivärisistä kartongeista on leikattu pieniä neliöitä. Tehtävänä on täyttää paperi iloisilla väreillä ja siihen saa muodostaa ruuduista kuvioita tai tehdä taulun, josta tulee hyvä mieli.
- Voidaan myös miettiä mistä väreistä tulee hyvä mieli ja käyttää niitä värejä taulussaan.
- Tavoite: Miettiä mitkä asiat itselle tuovat hyvää mieltä ja mikä auttaa kun on paha olla. Mitä itse voisi tehdä jos toisella on huono olla.

3

Kuvataidetuokio 4

SAVITYÖSKENTELY 1: MILLAINEN MINÄ OLEN? MIKÄ ON VAHVUUTENI?

Kuvataidetuokio: Vahvuuseläin

- Tarvikkeet: Savea, maalia, alustat, siveltimet, vettä.
- Mikä minussa on hyvää?
- Käytäisiin lasten kanssa läpi luontevahvuus kortteja ja mietitään yhdessä mikä kuvaa kutakin parhaiten.
- Mietitään eläin, joka sopisi kuvaamaan omaa luonteen vahvuutta. Esim. Olen sisukas kuin muurahainen, vahva kuin elefantti, luova kuin geggo.
- Tavoite: Tunnistaa oma luontevahvuus, joka kuvaa itseä. Löytää itsestään positiivisia asioita.

4

Kuvataidetuokio 5

ASKARTELU: HAAVE-MINÄ, MIKÄ HALUAISIN OLLA ISONA?

Kuvataidetuokio: Haave-minä

- Tarvikkeet: Eri värisiä kartonkeja, huopaa, kimalteita, liimaa, liimapuikkoja, alustat, piipungrasseja ja sakset.
- Valitaan haaveammasteista yksi, jota lähdetään askartelemaan värikkäälle kartongille.
- Jokaiselle lapselle annetaan heiluvat silmät, jotka heidän haave-minä saa ja jonka ympärille voidaan rakentaa oma haaveammatti.
- Töiden valmistuttua kirjoitettiin ylös mikä haaveammatti kuvassa oli sekä lapsen nimi
- Tavoite: Herätellä mieleen omia haaveita ja tulevaisuuden ajattelua.

5

Lehtinen

Kuvataidetuokio 6

SAVITYÖSKENTELY 2: MILLAINEN MINÄ OLEN?
MIKÄ ON VAHVUUTENI?

Kuvataidetuokio 2: Vahvuuseläin

- Tarvikkeet: Aikaisemmat savityöt, pullovärejä, alustat, pensselit
- Maalataan omat vahvuuseläimet
- Voidaan maalata myös eri väreillä, ettei eläimen tarvitse olla oikean värinen vaan se voi olla esimerkiksi sininen norsu.
- Tavoitteet: mielikuvituksen käyttäminen, savitöiden maalaaminen valmiiksi
- Vaihtoehtoisena työskentelynä: Talviset puut-askartelu
- Tarvikkeet: Sinisiä papereita/kartonkia taustaksi, valkoista silkkipaperia, ruskeita ja mustia liituja, alustat, liimaa
- Piirretään paperille puun runko ja oksia liiduilla. Silkkipaperista revitään pieniä palasia ja rygistellään niitä. Liimataan rygistellyt pallon puun lumisiksi oksiksi.

6

Minäkuva ja itsetunto

Minä on se, kuinka ihminen kokee ja näkee itsensä (Laine, Kaarina. 2005. 21–22).

Minäkuva eli minäkäsitys on ihmisen kokonaiskuva ja käsitys itsestään, kuin asennoitumista itseän. Minäkäsitykseen kuuluu kuvat itsestä johon liittyy nykyisyyden, menneisyyden sekä tulevaisuuden havainnot ja kokemukset. Lisäksi siihen kuuluvat asenteet, ihanteet, tunteet ja arvot. Minäkäsitys eli minäkuva jaetaan reaalinäkäsitykseen, ihanneminäkäsitykseen ja normatiiviseen minäkuvaan. (Laine, K. 2005. 22–23.)

Minäkäsityksen jokainen edellä mainittu muoto jaetaan neljään osa-alueeseen: Suoritusminäkuvaan, joka kertoo millaisena ihminen näkee suoritus tilanteissa omat kognitiiviset taitonsa. Sosiaalinen minäkuva kertoo millaisena ihminen näkee itsensä ryhmän jäsenenä. Emotionaalinen minäkuva tarkoittaa, millaisena ihminen näkee itsensä luonteenpiirteiltään sekä tunteiltaan. Fyysimotorinen minäkuva tarkoittaa sitä, millaisena ihminen näkee itsensä fyysisiltä ja ulkoisilta ominaisuuksiltaan. (Laine, K. 2005. 23–24.)

Itsetunnossa korostuu itsetuntemus ja itsensä arvostaminen. Ihmisellä on hyvä itsetunto, kun hän hyväksyy vahvuutensa ja heikkoutensa sekä tuntee ne. (Laine, K. 2005. 24.)

7

Itsetunto muodostuu viidestä ulottuvuudesta: Turvallisuuden tunteet, mikä tarkoittaa ihmisen luottamusta muihin ihmisiin ja hyvää oloa. Itsensä tiedostaminen tarkoittaa kuinka hyvin ihminen tuntee yksilöllisyytensä, ominaisuutensa sekä roolinsa. Yhteenkuuluvuuden tunne tarkoittaa sosiaalisia taitoja, jolloin yksilö samaistuu ryhmään tai yhteisöön ja nämä hyväksyvät tämän. Tehtävä- ja tavoitetietoisuus tarkoittavat aloitteiden tekemistä, ongelmanratkaisutaitoja, vastuunottamista sekä tavoitteiden asettamista. Pätevyyden tunteet tarkoittavat onnistumisen kokemuksia, jolloin ihminen pitää itseään arvostettuna ja taitavana, mikä auttaa häntä sietämään pettymyksiä ja antaa rohkeutta ottaa riskejä. (Laine, K. 2005. 26–27.)

Minäkuvan ja itsetunnon tukeminen

- Turvallinen ja rakastava ympäristö
- Lapsen rohkaiseminen tunteiden näyttämiseen, kannustaminen sekä selviytymismallien tarjoaminen
- Lapsen kuunteleminen ja arvostaminen
- Yrityksien, erehtymisen ja onnistumisen kokemukset
- Turvallinen, rakastava ja lohduttava aikuinen
- Rajojen ja pettymysten sietämisen opettelu lapsen kanssa
- Palautteen antaminen lapselle

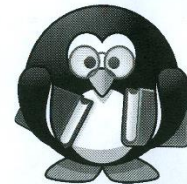
8

Lähteet:

Cacciatore, R., Korteniemi-Poikela, E. & Huovinen, M. 2008. Miten tuen lapsen ja nuoren itsetuntoa. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö. Painettu EU:ssa.

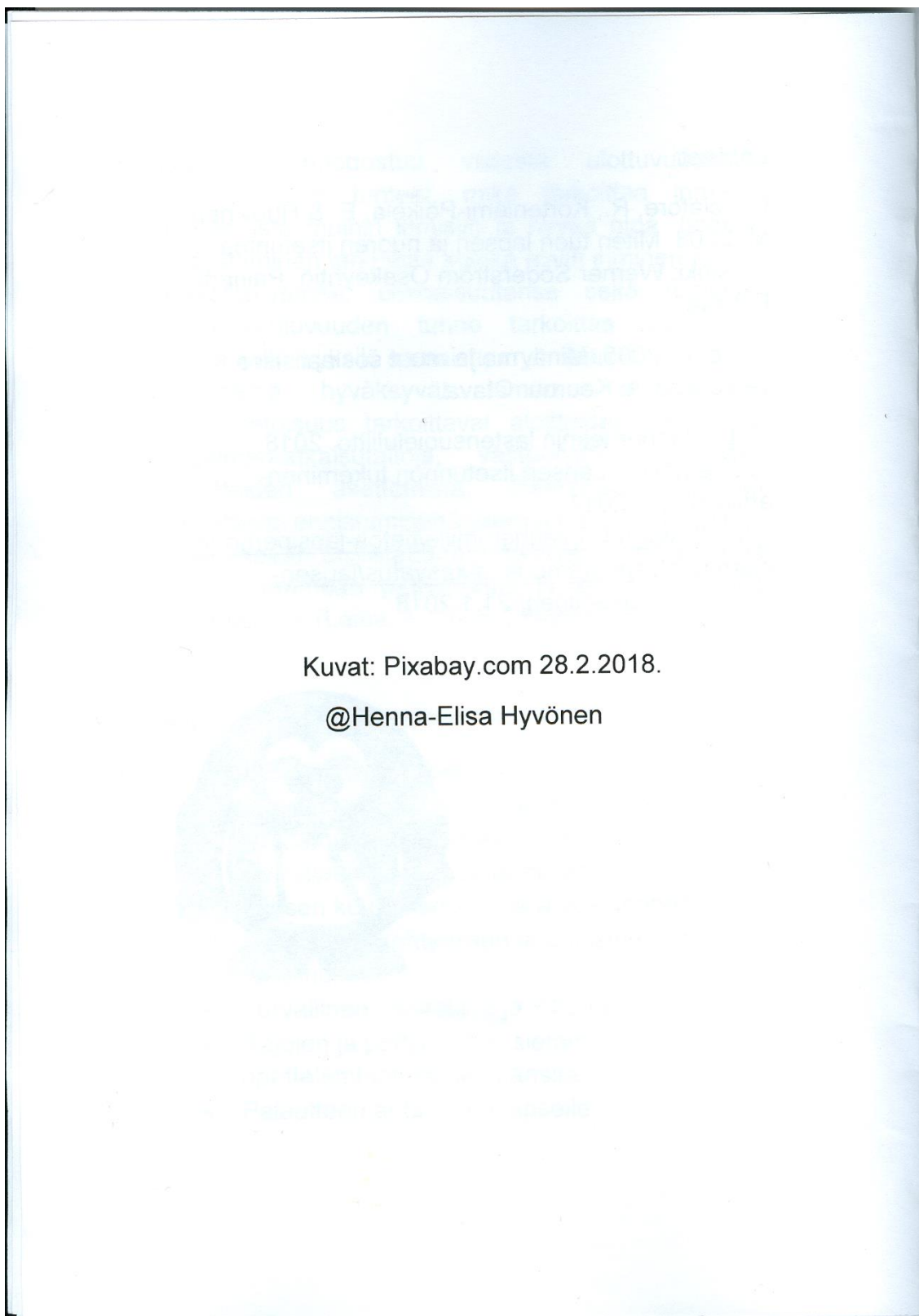
Laine, K. 2005. Minä, me ja muut sosiaalisissa verkostoissa. Keuruu: Otava.

MLL. Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2018. Vanhemmille. Lapsen itsetunnon tukeminen- artikkeli. 2.8.2017.
<https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-itsetunnon-tukeminen/> 21.1.2018.

9

Lehtinen

Kuvat: Pixabay.com 28.2.2018.

@Henna-Elisa Hyvönen